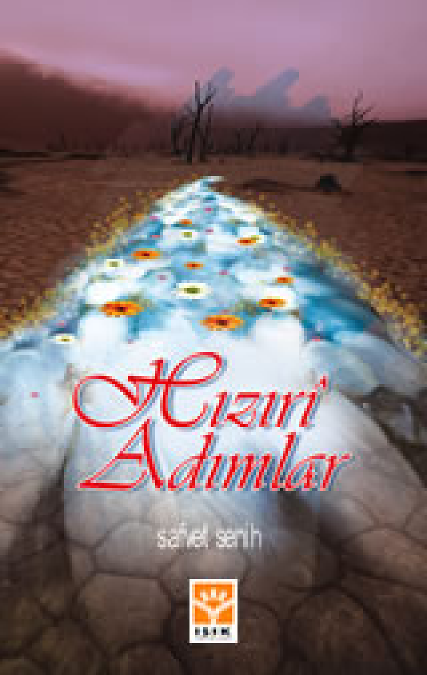

Hızırî Adımlar
safvet senih

Hızırî Adımlar

Uzakları Yakın Eylemek

Safvet Senih

HIZIRÎ ADIMLAR
UZAKLARI YAKIN EYLEMEK

Safvet Senih

IŞIK
YAYINLARI

HIZIRÎ ADIMLAR -UZAKLARI YAKIN EYLEMEK-

Editör
Kalender YILDIZ

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
İhsan DEMİRHAN

Mizanpaj
İbrahim AKDAĞ

ISBN
975-278-156-X

Yayın Numarası
410

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası / İZMİR Tel: (0232) 252 20 96
Eylül 2005

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Alayköşkü Cad. No: 12 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 519 39 33 Faks: (0212) 519 39 01

Işık Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20
www.isikyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

2. BÖLÜM
ÖLÜMÜNE SEVDA

Hicret Erlerine...

Giriş

“*Hızır ve Dostları*” isimli kitabımızı okuyanlar: “Hepsi bu kadar olmamalı. Gerisini de bekliyoruz.” şeklinde arzu ve isteklerini dile getirdiler. Ben de “*Hızırî Adımlar*” isimli bu çalışmaya başladım. Bu eseri çalışırken en büyük kaynağım Sadettin Bey oldu. Sağ olsun elindeki notları bana verdi, ben de ondan aldığım notlara bakarak bu güzel adımları takip edip unutulmaması gerekenleri yazıya dökmeye çalıştım. İnşaallah hayırlara vesile olur.

Kıtalar Dolaşan Hızırî Adımlar

Yürüdüğü yollar yemyeşil yeşeren
Allah'ın kutlu kulu Hızır
Âb-ı hayatı içtikten bu yana
Devam etti irşada
Onu da görürüz
Hz. İbrahim dönemi,
Hz. Zülkarneyn'in mürşidi,
Büyük yol göstericisi olarak.

***

Zülkarneyn Aleyhisselâm ki
Doğuları batıları
Afrika içlerini,
Belki de Amerika'yı
Fethedip dolaşan bir Hak Rehberi
Müeyyed min indillah

***

Evet, Hızır'dan alan dersini
Allah'tan destekli
Kutlu veli
Mübarek Zülkarneyn
Maddi-manevi kuvvetlerle
Fetihlere çıktı yeryüzünde

***

Hemen ulaşırdı istediği yere
Çünkü verilmişti kendisine
Her şeyden bir sebep
İlahî birer lütuftu bunlar hep

***

Bir yol tutup ulaşmıştı
Battığı yere güneşin
Batı kenarına
Atlas Okyanusunun
Sanki batıyordu güneş
Yavaş yavaş.
Simsiyah bir çamura

***

Yerlerin gözü olan denizle
Göklerin gözü, kırmızı güneş
Kavuşuyorlardı birbirlerine
Akşam vaktinde.

***

Onlar gurupla olurken iç içe
Paydos işareti veriyorlardı
Bütün gözlere
Gece oldu artık kapanın diye

***

Ama düşünün bir kere
O gurup anı
Ne hoş bir manzaraydı
Kara balçıkla bulanmış bir suya
Sanki kapkara
Dibi görünmez bir kuyuya
Batıyordu bütün haşmetiyle güneş
Kızgın bir pınara kor düşmesine eş

***

Bu batış ufkunda
Zayıflayan parıltılar
Allı morlu yansımalarıyla
Puslar içinde çalkalana çalkalana
Kaybolmaya çalışırken
Renk renk buharlarla
Kaynayan kızgın bir köz,
Duruyordu sanki karşıda

***

Bu manzara,
Zülkarney'in vicdanında
Gurup ve fânilik duygusuyla
Ululuk ve saltanat adına
Ne varsa dünyada
İlan ediyordu teker teker her şeyin
Zevâl ve bitişini

***

O oralarda yaptı vazifesini
Tebliğ ve temsil nâmına

***

Sonra gitti
Güneşin doğduğu yerlere
Güneşten başka hiçbir siperi
Olmayan bir kavimle
Karşı karşıya geldi
Ben diyeyim Afrika yerlileri
Sen de, Avustralya aborjinleri

***

Bu hazin fakirlik karşısında
Kim bilir onun şefkatli kalbi
Neler hissetti neler
Kemirdi içini ne türlü dertler
O yine yerine getirdi
Kendisine düşeni

***

Sonra tuttu bir yol daha
Ve vardı iki dağ arasına
Bir kavim buldu orada
Tuhaf dilli, yetersiz ifadeli
Neredeyse anlamıyordu dediklerini

***

Ama onların yardımıyla
Niyet etti
Bir sed, bir gergi yapmaya
Bu sed öyle bir engel ki,
Bozgunculuk yapanları
Tepecek geri.
Onlardan yardım isteyip
Şöyle dedi:
"Getirin bana demir kütleleri"
İki dağ ve tepeyi
Demir piklerle denkleştirince
"Körükleyin!" dedi.
Tam bir ateş kesilince

“Bana erimiş bakır getirin de
Dökeyim, üzerine.” dedi.
Bakır niçindi?
Paslanan demire
Elbette kaygan bakırla
Bir koruma gerekti
Hem ikisinden alaşımla
Bir tunç doğacaktı
Artık bozguncular
Ne aşabileceklerdi seddi
Ne de delebileceklerdi
Zülkarneyn’e yardım eden millet
Âhir zamanda aynı işi
Yapacaktır elbet.
Muhtaç gönüllere
Ulaştırmak için
Koşacaklar belde belde
Gönüllerindeki ışık ve sevgiyi

***

Hâlâ Amerika yerlileri
Bahsedenler bir Zülkurat'tan
Din, ahlak mesajı yanında
Medeniyet öğreten
Güzel bir önderden
Dini ilimlerle fennin
Birleştirip sunan insanlığa
Böyle bir Ferd-i Feridi
Yetiştiren Hızır
Her devirde hazır

***

Ayaklar altında sürünenleri
Alıp çıkardığı gibi zirvelere
Ezilenleri imanlı faziletle
Yetiştirdiği melek gibi meliklerle
İnsaniyetin alâyı illiyyinine
Ulaştırdığı gibi.

***

Ulül-azm bir Peygambere bile
Allah'ın izniyle
İbretler sundu ibret üstüne

***

Ne güzeldir, onun kafilesine
Katılabilmek bir kere
Evet, kutlu bir elle
Yöneltilmek demektir şahikalara
Hak adına

***

Yeşerir gönüller
Yeşerir ülkeler
Turfanda baharlar gibi
Hızır çeşmesinden beslenince
Feyizler, nurlar ve bereketlerle

***

Ulül-azm nebî
Hz. Musa
İstirhamla dilemişti:
"Ya Rabbi,
En bilgili kul kim?" diye
Cevap verilmişti:
"Belki bir kelimeye
Rast gelirim de
Bir doğru yol gösterir
Veya kurtarır bir felâketten
Beni, diye
Araştırır insanların ilmini
Ve ekler kendi ilmine."

***

Bunun üzerine, demişti ki:
"Benden daha bilgilisi varsa,
Göster bana."
"Onu bulacaksın birleştiği yerde
İki denizin."
Diye tarif edilmişti.
Hızır'dı elbette
Yeri tarif edilen kişi
Buluştuklarında Hz. Hızır ile
"Sana öğretilen ilimden bana
Öğretmen için tâbi olabilir miyim sana?"
Demişti Hz. Musa
Hz. Hızır da, ona:
"Sen sabredemezsin asla,
Benimle arkadaşlığa.
Zira
İç yüzünü bilmediğin bir şeye
Nasıl gücün yeter sabretmeye?"
Demek istiyordu ki,
Göreceğin şeylerin
Hikmet ve sırrından
Olmadığı için haberin
Uygun gelmeyebilir sana
Dış yüzlerindeki perde
Nitekim daha sonra
Her şeye rağmen Hz. Musa
Anlatılacak üç hadisede de
Bilmediğinden iç yüzlerini
Hemen itiraz etmişti.

***

Ama en başta
Ulül-azm Nebi
"Sabırlı bulacaksın beni
İnşaallah,
Karşı çıkmayacağım sana
Hiçbir işte." dedi, Hz. Hızır'a
"Eğer uyacaksan bana,
Hiçbir şey hakkında
Soru sorma
Ben sana sırrını açmadıkça."
Dedi Hz. Hızır, Hz. Musa'ya.
Demek istiyordu ki:
"Şöyle dursun, itiraz ve tartışma
Soru bile sorma."
Çünkü ledün ilminin talebesi
Hazırlanacaktır, derinlik itibariyle
Faaliyetten çok kabiliyette

***

İkisi de koyuldular yola
Sözleşme tamam olunca.

***

Nihayet bindiklerinde bir gemiye,
Harika bir şekilde
Deliverdi gemiyi sessizce.
Hz. Musa bunun üzerine:
"Yolcuları boğmak için mi
Deldin gemiyi?
Doğrusu,
Çok kötü bir iş yaptın." dedi
Hz. Hızır ise dedi ki:
"Ben sana
Sen benimle asla
Sabredemezsin demedim mi?"
Hz. Musa da dedi ki:
"Unuttuğum şeyden dolayı beni
Hiç suçlama
Hem bana güçlük çıkarma!"

***

Gittiler yollarına
Nihayet rastladıklarında
Bir erkek çocuğa
Öldürdü hemen onu
Ledün ilmi sahibi Hızır.
Aynı anda
Hz. Musa da:
"Nasıl kıyarsın masum bir cana
Olmadan bir kısas.
Doğrusu yaptığın çok fena.
Diyerek etti itiraz.
Deyince Hz. Hızır da:
"Ben demedim mi sana
Sabredemezsin asla."
Demek zorunda kaldı;
"Eğer bundan sonra
Bir şey sorarsam sana
Artık bana arkadaş olma.
Çünkü kalmadı hiç mazeretim
Hakikaten benim."

***

Bunun üzerine
Yürüdüler yine.
Ve nihayet vardılar
Bir kasaba halkına
Arz-ı hal edip yemek istediler
Ama onlar
Kaçındılar
Onlar misafir etmekten
Derken
Buldular orada bir duvar
Yıkılmak üzere
Doğrulttu hemen
Hz. Hızır onu eliyle.
Hz. Musa yine:

"Elbette isteseydin
Bir ücret alırdın bunun için."
Deyince:
"İşte bu dedi Hz. Hızır
Ayrılmasıdır, seninle
Benim aramızın.
Ama şimdi sana
İç yüzünü anlatacağım
O sabredemediğin işlerin:
İlki;
Denizde çalışanların gemisiydi
Onu kusurlu yapmaktı niyetim
Onun için deldim.
Çünkü ilerisinde onların
Her sağlam gemiye
Zorla el koyan
Vardı bir zâlim hükümdar."

***

Nâçar
İki kötüden
Seçilecekti, tercih edilip
Az zarar.

***

"Oğlana gelince
Mümin kimselerdi
Ebeveyni.
Onun kötü meyliyle
Azgınlık ve inkâra
Sürüklemesinden korktuk
İstedik ki, Rableri
Onun yerine kendilerine
Ondan daha temiz birini
Hem hayırlı ve merhametli
Versin."

***

Evet bir Peygamber annesi
Olacak bir kız
Daha hayırlı değil mi?
Bu oğlan yerine

***

"Duvar ise,
İki yetim çocuğa aitti
Hem sâlihti
Babaları
Duvarın dibinde de
Vardı bir hazine
Ergenlik çağına varınca
Çıkarsınlar diye
İşte yaptık böyle.
Zâten yapmadım bunların hiçbirini
İsteğimle kendimin
Ve iç yüzü işte,
Sabredemediğin şeylerin."

***

Kim bilir Hızırî adımlarla
Gezilip dolaşılan illerin
Çocukları da
İlim ve hikmetle
Dopdolu yetişip büyüsünler
Ve sahip çıksınlar diye
Hazine dolu ülkelerine
Kader sevk etmiştir
Adanmış ruhları
Sevgiye, şefkate
Sımsıcak samimiyete

1. BÖLÜM

UZAKLARI YAKIN EYLEMEK

Sarp Kapısı'ndan İlk Giriş

Sarp Kapısı'ndan girenlerin hikâyesini Sadettin Başer Beyin kaleminden nakledeyim: "Aşağıda isimlerini vereceğim arkadaşlarla yola çıktık: Cahit Bey, M. Şevki Bey, Muammer Bey, Mustafa Bey, Halid Bey, Aziz Bey, Ahmet Bey, Ahmet Bey, Mehmet Bey, Mehmet Bey, Fikri Bey, Sabahattin Bey, Fazlı Bey.

Evet, bu on üç arkadaş ve ben, 11 Ocak Salı günü Sarp Kapısı'nın Türk tarafında gümrük muamelelerimizi yaptırarak elimizde eşyalarla Rus gümrüğünün kapısına dayandık. Hepimizde de heyecan had safhada: "Acaba nasıl olacak, turistik bir geziye çıkmadığımıza göre üzerimize aldığımız vazifeyi yerine getirebilecek miydik, hediyelerimiz dinî ağırlıklı olduğundan, gümrük memurları bize nasıl davranacaktı? Hâsılı heyecanlı bir bekleyişten sonra nihayet sıra bizim valizlerin açılmasına geldi. İçimizde en yaşlımız olan, Cahit ağabeyi, Bismillah deyip önümüze aldık, hemen arkasında ben vardım. Biz kapıda Rus memurlar olacağını zannediyorduk, ama ülkede değişiklikler çoktan başlamış. Rus gümrük kapısında Gürcü gümrük memurlarıyla muhatap olduk. (Dönüşümüzde Rus sınırı olarak bildiğimiz kapıdan, orak çekiçli bayrak kaldırılıp yerine Gürcistan milli bayrağı çekilmişti.) Benim eşyalarıma bakmakta olan Gürcü memur elif cüzünü eline aldı. Bir iç çekip başını sağa sola çevirdikten sonra Türkçe olarak "Bu Kur'an mı?" diye sordu. Ben, böyle bir şeyi hiç beklemediğimden şaşkınlık içinde: "Evet" dedim. Gözleri su-

landı: “Biz Müslümanız. Babam bana küçüklüğümde dinimi, Kur’an’ımı öğretmişti fakat?” dedi ve: “Bana bunlardan verir misiniz, çocuklarıma götüreyim.” dedi. Bu arada bizim konuşmamızı takip eden başka bir memur yanımıza yaklaşarak: “Ben Hıristiyanım, ama adım Ömer; bu Müslüman fakat adı Aleko.” deyince Aleko, o memura tavrını koyduktan sonra bana: “Hoş geldiniz, işiniz tamam geçebilirsiniz.” dediğinde ben nasıl olup da bu kadar rahat bir şekilde Rus tarafına geçtiğime hâlâ inanabilmiş değildim. Arkadaşlar da sırasıyla sınırı geçip bir araya toplandığımızda bile kuşkularımızı yenebilmiş değildik. “Bakalım içeride bizi ne gibi sürprizler bekliyor.” diyorduk.

Akşama yakın Batum’da kalacağımız otele yerleştik, otelin restoranında bir şeyler yiyerek odalarımıza döndük. Mustafa Beyle ben aynı odayı paylaştık, değişik tahminler yürütüyorduk ne zaman uyuduk nasıl uyuduk hatırlamıyorum, sabah namazından sonra yine aynı yerde kahvaltı yapıp mihmandarımıza bizi daha önce varlığından haberimiz olan mescide götürmesini istedik. Saat on sularında mescitteydik. Bizim Karadenizli yaşlılarımızdan hiçbir farkı olmayan ve Türkçeleri de Karadeniz şivesini andıran sevimli amcalar vardı mescitte. Bu sevimli ihtiyarlarla kaynaşmamız zor olmadı. Mustafa Beyle ben, arkadaşlardan biraz geride kalmıştık. Bizimkiler mescide girince içeride bir feryat figan koptu; heyecanlandık. Hemen mescide girdik, gördüğümüz manzara ve duyduğumuz sözler karşısında donup kalmıştık. Adının Aslan olduğunu öğrendiğimiz bir genç, bir taraftan elleriyle dizlerini dövüyor, bir taraftan da: “Türkler geldi! Türkler geldi!” diye ağlıyordu. Aslan’ı teskin ettikten sonra sarmaş dolaş olduk. Amcalardan bazıları bizi gördüklerine inanamadıklarını söylerken, bazıları da: “Biz bu günlerin geleceğini biliyorduk.” diyerek çocukluklarında ana babalarından kerâmetvari duy-

dukların bizlere anlatmaya çalışıyorlardı. Heyecanımız nispeten sakinleşmişti. Mescidin imamı olan Nurcivan Hoca, genç, sevimli cana yakın bir arkadaş, bizimle yakından ilgilendi. Akşam Nurcivan Hoca, bizi evine yemeğe aldı ve bizim bu topraklara ayak basmamızdan dolayı her birimize 10'ar ruble sadaka verdi. (Bu parayı o günün bir hatırasıdır diyerek hâlâ saklıyorum.) Nurcivan Hoca'yla evindeki yakın tanışmamızdan sonra biraz daha rahatlamış olarak otele döndük. Sabah, planladığımız gibi erkenden mescide geldik. Nurcivan Hoca, bizi belediye başkanına çıkardı.

Öğle namazı, öğle yemeği ve nihayet komünist dönemin başlamasıyla kapatılan Tatar Mescidini ziyarete gittik. Tabiî ki başımızda Nurcivan Hoca var ve aracımız da İnturistinin (belediyenin) bize tahsis ettiği minibüs. Tatar Mescidinin bir mezarlığın içinde Hıristiyan âdetlerine göre şekillendirilmiş hâlini gezerken şaşkınlık içindeydik. İkindi vakti yaklaşmıştı. Mahallenin çoluk çocuğu, kadını, kızı sokağa dökülmüş; şaşkın şaşkın bizi seyrediyordu, biz de bunlara hediyeler dağıtıyorduk. Millette şaşkınlık; bizde, bu alâka karşısında heyecan had safhada, mescidin kapısındaki paslı kilidi kırıp içeriye girdiğimizde gördüğümüz manzara tahmin ettiğimiz gibi diz boyu toz toprak… Sıvalar dökülmüş, levhalar okunmuyor. Meyve sandıkları bir kenarda ve Hıristiyan usule göre tanzim edilmiş bir tabut, pencerelerden açabildiklerimizi açtık. Elimize geçirdiğimiz süpürge vesâirelerle namaz kılacağımız mekânı hazırlamaya giriştik. M. Şevki Bey güzel sesiyle ezan okumaya başladı. Allahuekber Allahuekber… Namaza durduk. Selâmdan sonra M. Şevki Bey yanıma gelerek: "Kardeş Allahuekber diye tekbir aldıktan sonra Hacerül Esved, kokusuyla birlikte karşımda temessül etti." deyince anladık ki inayet altındayız ve artık bundan sonra daha da rahatlayacağız. Namazdan sonra mescidden ilk çıkan arkada-

şımızın etrafı sarılmış. Yaşlı bir teyze, arkadaşımızın yakasını tutmuş, yarım Türkçe ile yalvarırcasına bir şeyler anlatıyordu. Nurcivan Hoca devreye girdi. Teyzenin meramını anlattı. Meğer kadın: “Ben bu insanlara evimde bir şeyler ikram etmeden katiyen bırakmam” diyormuş. Biz biraz çekimser davrandık. Kadın ağlamaya başladı. Derken okunan ezanın kendisini çok etkilediğini, küçüklüğünde bu mescidin minaresinden bu sesi duyduğunu söyledi. (Şimdi minare filan bırakmamışlar.) Yaşlı teyze durmadan gözyaşı döküyor, illa ki bizi evine çağırıyordu. Rahatlayalım diye de tavukları besmele ile kendi eliyle kestiğini anlatıyordu. Diğer taraftan minibüsü kullanan Rus şoför acele ederek saati dolduğu için arabayı teslim etmesi gerektiğini söylüyor, rıza göstermiyordu. Halid Beye: “Kardeşim git şu adama bir şeyler ver, eğer biz bu kadıncağızın bu samimi isteğine icabet etmezsek başımıza bir iş geleceğinden korkulur.” dedim. Bunun üzerine Halid Bey gitti. Biraz sonra gülerek yanımıza geldi: “Abi biz gidelim desek de adam zaten gidemez, iki ön lastiğinin de havaları alınmış, adam onun derdine düşmüş.” deyince, Sâime Teyzemizin peşine takılıp eve girdik. Aman Allah’ım o yaşlı hâliyle bu kadar az bir zamanda böyle bir sofrayı nasıl hazırlamıştı. Şaşırdık. Afiyetle yemeklerimizi yedik vedalaşacağız, bir de baktık ki Sâime teyze tek tek ayakkabılarımızın çamurlarını temizliyor. Teyzemizin ellerini öpüp hayır duasını aldıktan sonra izin istiyoruz.

Otelimize geldiğimizde vakit bir hayli ilerlemişti. Programda Allah kısmet ederse, ertesi gün Tiflis’e oradan da Bakü’ye gitmek vardı. Allah Kerim deyip yattık. 13 Ocak Perşembe gününü değişik ziyaretlerle geçirdikten sonra gece saat on sularında Tiflis’e hareket etmek üzere tren istasyonuna gittik. Mustafa Beyle ikimiz, nedense yine, arkadaşlardan sonra istasyona vardık. Arkadaşlar kompartımanlardaki yer-

lerini almışlardı. Bizim yer de hazırdı. Onlar namazlarını da kılmıştı. Harekete daha vakit vardı, istasyonun içinde bir kenara seccadelerimizi serip yatsı namazını eda etmeye başladık. Biz namaza durunca müthiş bir kalabalık sanki bir tiyatroda oyun seyredercesine etrafımıza toplanmış hayretler içinde bizi seyre koyulmuştu. Bir taraftan da polis, milleti dağıtmaya çalışıyordu. Namaz bitti; kalabalık da dağıldı. Tabiî bildiğimiz ve duyduğumuz kadarıyla komünist sistemde dini vecibelere müsamaha yoktu. Ama burada hem de polisin refakati ve himayesi altında kıldığımız namazdan sonra doğrusu şaşırmıştık. Henüz yolun başında, Batum'da: "Artık, bu işin önü açıktır ve inşaallah biz bu yerlerde hizmet etme imkânına kavuşacağız." şeklinde içimizde bir huzur esintisi hissetmeye başlamıştık. Dokuz on saatlik bir tren yolculuğundan sonra sabah saat yedi otuz civarında Tiflis tren istasyonuna inmiştik. Buranın terminolojimizde ayrı bir yeri olduğu için de şimdi daha değişik bir duygu ve heyecan içinde yorgunluk ve uykusuzluğumuzu unutmuş bir şekilde kalacağımız otele doğru gittik. Odalarımıza yerleştikten hemen sonra şehri yakından görme arzumuzu mihmandar arkadaşa ilettik. Bu arada bize, Tiflis'te Türklerin yaşadığı "şeytan mahallesi" adında bir semt olduğunu aynı zamanda orada bir de mescid olduğunu haber verdiler. Günümüzün dolu ve renkli geçeceğini tahmin ederek memnun olduk.

Aynen Batum'da Tatar Mescidini ziyaretimiz esnasında olduğu gibi Tiflis'te de etrafımızı adeta bir sevgi yumağı çevreledi ve yine M. Şevki Bey başladı: "Allahuekber Allahuekber" namazlar eda edildikten sonra Hz. Osman efendimiz tarafından yazılmış olduğu söylenen Kuran-ı Kerim bize takdim edildi. Dışarıya çıkınca yine mahallede oturan Azeri Türkleri tarafından ısrarla yemeğe davet edildik. Biz bu kadar çok talebin hepsine birden icabet etmenin imkânsızlığı

karşısında en yaşlı zatın evine gidilmesinin uygun olacağını düşünerek mahalle halkından anlayış göstermelerini rica ettik; öyle de oldu. O yaşlı Azeri Amcamızın bize anlattığına göre mescitte sadece Cuma günleri namaz kılınıyormuş. İmam efendi de yüz yirmi km uzakta bir köyde ikamet ediyormuş, hemen yedi km'lik bir mesafede Karacalar adında bir Azeri köyü varmış. Bizim mutlaka bu köyü ziyaret etmemizi tavsiye ettiler. Müsaade alıp evden ayrıldık yol üzerinde bizim Osmanlı mimarisi tarzında Kervansaray biçiminde bir tarihi eser gözümüze ilişti. Zamanında burayı Türklerin yaptığını söylediler.

İki taksi tutarak Karacalara gitmek üzere yollandık. Bizim bindiğimiz arabanın şoförü kendisinin aslen Yahudi olduğunu ve Yahudilerin Türklerden çok yardım gördüğünü söyledi ve bizi köye bıraktıktan sonra da verdiğimiz parayı almadı, köye geldiğimizde gördüğümüz manzara bize Anadolu kasabalarındaki yaşayış tarzını hatırlattı. Kahvelerin önünde oturup çay içerek sohbete dalanlardan içeride oyun oynayanlara kadar… Sanki Türkiye'den bir manzara vardı karşımızda. Azeri Amcanın ziyaret etmemizi tavsiye ettiği Molla Ahmet Amca'nın yanına gitmek istediğimizi söylediğimiz bir köylü, bizi bu zatın evine götürdü. Bizim böyle çat kapı gelişimiz karşısında buna bir mana veremeyen Molla Ahmet Amca uzun müddet üzerindeki şaşkınlığı atamadığı için ikide bir ne maksatla geldiğimizi soruyordu. Nihayet itimat etmiş olacak ki köy içine haber saldı. Bütün köy halkını toplayarak Türkiye'den ilk defa bu köye ayak basan Türk insanını köylülere gösterdi ve arkasından ilave etti: "Ben bu günü Karacalar ve Karacalılar için bayram ilan ediyorum. Tarihini kaydedin." dedi. Bir de bir sığırın kurban kesilmesini emretti. Bizler bu sıcak karşılama karşısında neye uğradığımıza şaşırmış bir vaziyette Türkiye hakkında sorulan meraklı suallere cevap ye-

tiştirmeye çalıştık. Öyle ki delikanlılar, kadınlar, genç kızlar, bize grup grup kendi hemcins ve akranlarının Türkiye'de nasıl bir hayat yaşadığını sordular sordular. Biz de usanmadan ve zevkle sorulanları cevaplandırmaya gayret ettik.

Akşam namazı için abdest alma hazırlığına başlayınca millet, ne yapacağımızı merakla, etrafımıza toplanarak şu minvalde sorular sormaya başladı: "Niçin kollarınızı yıkadınız, neden elinizi başınıza sürüyorsunuz vs.vs." Ne diyeceğimizi şaşırdık; ancak yine de bir şeyler söylemeye çalıştık. Namazı kıldıktan sonra otele döndük. Sabah, köyün delikanlıları otele gelince öğrendik ki, sabaha kadar otelin etrafında bize bir zarar dokunmaması için nöbet tutmuşlar. Bu durum bizi ziyadesiyle duygulandırdı. Aynı gün, Muammer Bey, Halid Bey ve ben istişare ederek on dört kişilik grubu üçe böldük. Bir grup Azerbaycan'a, bir grup Dağıstan'a gidecekti. Bir grup ise Tiflis'te kalacaktı ve vizelerimizin son günü Tiflis'te toplanarak Türkiye'ye dönecektik. Benim bulunduğum grup Azerbaycan'a gidecekti, grupta Cahit abi, Aziz Bey, Mehmet Bey, M. Şevki Bey, Halid Bey ve ben vardım.

Ertesi gün Karaca'lardan iki delikanlı, mihmandarlığımızı yapmak üzere bize katıldılar. Yol boyunca gördüğümüz levhalardaki köy isimlerinin Türkiye'deki isimlerden hiç farkı olmaması bizi hayretler içinde bıraktı. Aynı soydan gelen milletler oldğumuzu biliyorduk ama bunu yakinen görmek çok ayrı bir şeydi. Zaten lisan konusunda hiç bir problemimiz olmamıştı. Ülkedeki iç karışıklık nedeniyle, yol boyunca Azeri milisler özürler dileyerek arabalarımızı ve üstlerimizi arıyorlardı, bu yüzden biraz yavaş ilerliyorduk. Gence'ye gelince Rus Tanklarının Hanlar Reyonunu ve ray önünü işgal ettiklerini, cephedeki Azeri gönüllü birliğinin dağıldığını duyunca yolda bize katılan Azeri arkadaştan bizi cepheye götürmesini istedik. Gördüğümüz manzara tüyler ürpertici

idi. Tanklar barikat yapan kamyonları içindekilerle birlikte pestile çevirmiş, kalanlara gözdağı olsun diye de öylece bırakıp geri dönmüşlerdi. Geceyi bir pansiyonda geçirdikten sonra erkenden Bakü'ye hareket ettik. Yol boyunca sık sık arama vardı. Halid Beyin heyecanlı çıkışları bazen sıkıntıya girmemize sebep oldu. Derken akşam vakti Bakü'deydik. Şehirde Rus tankları kol geziyordu. Sokağa çıkma yasağı vardı. Sıkı aramalardan sonra bir otele yerleştirildik. Ertesi gün halkla münferit görüşmelerden sonra Halk Cephesi Başkanı Elçibey'i ziyarete gittik. Bu sıkıntılı hallerine rağmen hürmette bir kusur göstermemeye çalışan Azeri soydaşlarımız, daha müsait bir zamanda tekrar gelmemiz için ısrar ettiler. Cepheden hastanelere getirilen şehitleri ve yaralıları görmek üzere bir hastaneyi ziyaret ettik. Azeri kardeşlerimize Allah'tan yardım dilemekten başka yapacak bir şeyimiz olmadığından bize gösterdikleri fevkalâde misafirperverliğe teşekkür ettikten sonra tekrar gelmek üzere vedalaşarak planlandığımız şekilde yeniden Tiflis'e döndük. Arkadaşlarla buluştuğumuzda hepimiz de hizmet zemininin ağırlık merkezinin Asya'ya kayacağı kanaatinde hemfikir olarak, tren yolculuğuyla Batum'a oradan da karayoluyla Sarp sınır kapısından ülkemizin mübarek topraklarına ayak bastık.

Enterasan Olaylar

İzmir'den Muharrem Bey o günleri anlatırken şöyle diyor: "Orta Asya'da Türkî Cumhuriyetlerden birinde idik. Arabamız bir tünelde kaldı. Karşıdan da gelenler var. Mecburen arabayı iterek tünelden çıktık. Tünel çok uzundu, arabayı çıkardık ama biz bittik. Ne yaptıksa da arabayı bir türlü çalıştıramadık. Sonra arkadaşlardan biri: "Haydi bir dua edelim." dedi. Bir başkası: 'Herkesin abdesti var mı?' dedi. Herkesin abdesti vardı. Sıra dua etmeye gelmişti. Herkes bir diğerine; 'sen dua et, hayır sen dua et, deyip dururken Muammer Bey ellerini kaldırdı ve: 'Ya Rabbi! Bu hizmet Senin değil mi? Biz senin için gelmedik mi? Bizi buralarda koyma, bizi perişan etme, ey Rabbim!' diye dua etti. Biz de 'Âmin!' dedik. Arabayı kullanan arkadaş: 'Bismillah' deyip de marşa basınca, araba çalışmaya başladı."

Muammer Beyin duasını ve arabanın çalışmasını anlatan Muharrem Bey devamla diyor ki: "Namaz kılacağız, ezan okuyacağız, ama bu olayın heyecanından üç kişi, ezanın sonunu getiremedik. Sesimiz boğazımıza düğümlendi kaldı. Gittiğimiz yerlerde namaz kılarken oranın yerlileri etrafımızı aldı. Namazdan sonra sarılanlar, öpenler… Şaşırıp kaldık. Gittiğimiz yerlerden birinde bize yakınlık gösterenler içinde bir de gelin ve damat vardı. Yanımıza sokuldular. Damat dedi ki: 'Çoktandır sizi takip ediyorum. Konuşmalarınızdan

anladım ki benzininiz bitmek üzere. Nereden benzin bulacaksınız? Burada insanlar benzin için sıraya girer, uzun kuyruklar oluştururlar. Sizinse buna vaktiniz yok. Benim eşimin benzinliği var, yanınıza birini vereyim gidip oradan deponuzu doldurtun.' Gerçekten de o söylemese biz farkında değildik. Benzinliğe gidince baktık ki benzinimiz bitmiş. Çok hayret verici bir durumdu."

Yine bir başka gruplarda da benzer olaylar cereyan etmiş. Bunlardan birini de Ali Beyle Fikri Bey yaşamış. Turgutlu'dan Ali Bey ile İstanbul'dan Fikri Bey, hizmet deyip yola çıkmışlar. Uçsuz bucaksız Orta Asya bozkırlarında yol alırken, sıra ile araba kullanıyorlarmış. Araba kullanma sırası Ali Beye gelmiş. Fikri Bey arka koltuğa geçip uyumaya başlamış. Fikir Bey uyuduktan kısa bir süre sonra rüyasında Cebrail Aleyhisselâmı görmüş. Cebrail (as) koruyucu melek olarak kanat gerip onları takip ediyormuş. Bir ara, birdenbire kanadı ile ön camı kapatmış. Bunun üzerine Fikri Bey bağırarak uyanmış. O anda uyumakta olan şoför de onun sesiyle uyanmış. Bir uçuruma yuvarlanmak üzere iken, bir hendeğe girip durmuşlar. Onları, Cenab-ı Hak, öylece muhafaza buyurmuş.

Hacı Kemal Bey

Orta Asya ülkelerinin bağımsızlığını kazandığı yıllarda, rahmetli Hacı Kemal Erimez de yollara düşmüştü. Hacı Kemal Ağabey, Sadettin Beyle beraber, Bakü'den başlayarak sırayla; Taşkent, Bişkek, Almatı, Düşanbe ve Aşkabad'a giderek Milli Eğitim Bakanlarına niyet ve düşüncelerini anlatıyorlar, sonra da eğitim hizmetlerini yakından görmeleri için bu insanları Türkiye'ye davet ediyorlar. Hacı Kemal Ağabeyle Sadettin Beyin Bu gezisi üç ay sürmüş. Hacı Kemal Ağabeyde yüksek derecede şeker hastalığı, aynı derecede tansiyon, ilaveten de ciddi kalp rahatsızlığı vardı. Seyahatin Ramazan-ı Şerife rastlaması işlerini daha da zorlaştırıyordu. Ama Hacı Kemal Ağabey, hâlinden hiç şikâyet etmiyor ve oruçlarını bu şartlarda tutmaya devam ediyordu. Bazen birisiyle görüşmek üzere yola çıktıklarında aniden kalbi tutar, öylece kalakalır, Sadettin Beyin:

– Otele dönelim, biraz kendinize geldikten sonra gidelim, demesine hiç aldırmaz:

– Evladım, Allah elimize tarihî bir fırsat vermiş, boş ver, ölürsek, böyle ölelim, diyerek yoluna devam ederdi.

Aşırı şekerin yanında, kalp ve tansiyon gibi iki ağır hastalığı da bulunan bu değerli insana:

– Bırak bundan sonra gençler koştursun, bak bu kadar ağır hastalıkların var, yolda kalırsın, diyenler olurdu. Bazen bunu insanların bakışlarından da sezerdi, ama yine de inandığı yolda koşturmaktan geri kalmazdı.

Hacı Kemal Ağabeyin çok sevdiği, çok sevimli torunları vardı. Ömrünün son demlerini onlarla geçirmeyi arzulamış olabilirdi. Zaman zaman bu duygular bir iç esintisi halinde ruhunu sarmış da olabilirdi... Şaka ve espri boyutu zengin bir ruhu vardı. Genel kültür ve konuşma kabiliyeti itibarıyla kendisini dinletme özelliğine de sahipti. Müessir bir hayat tarzı ile dolu dolu yaşayıp gitti. Allah rahmet eylesin ve Cennet-ül Firdevs'i mekânı kılsın.

Bakü'deki çalışmalarında Milli Eğitim Bakanlığında sıkıntılar yaşıyorlardı. Birkaç kez gittikleri halde bakan hiç iltifat etmiyordu. Bu sıkıntıyı aşmak için çareler ararken Bahtiyar Vahapzade'nin bu işi çözebileceğini öğrendiler. Kendisine telefon ettiler. Vahapzade, kendilerini hem evine hem de yemeğe davet etti. Hacı Kemal Ağabey o gün de çok hasta idi. Saadettin Bey:

– Ağabey ne olur, kendinize biraz acıyın. Haliniz hiç iyi değil, deyince, Hacı Kemal Ağabey:

– Kardeşim, ben Allah'ın bana ihsan ettiği bu fırsatı bir kere elime geçirdim ve bu benim bitmek tükenmek bilmeyen hülyâm idi. Ya yarın Mevlâ, neden eline geçen imkanları hakkıyla değerlendirmedin diye hesaba çekerse, sen benim yerime hesap verebilecek misin, diye çıkıştı.

Bu hâlde iken yola çıktılar. Fakat Hacı Kemal Ağabey, ani olarak yolun ortasında kalakaldı, bir adım dahi atamıyordu, rengi uçtu. Korkmaya başlayan Sadettin Bey, "Abi" dedi. Hacı Kemal Ağabey, elini kalbinin üzerine zorla götürerek bir işaret yaptı. Yoldan gelip geçenlerin meraklı bakışları arasın-

da bir müddet öylece kaldıktan sonra Sadettin Beyin aklına, Hacı Kemal Ağabeyin cebindeki İzordil ilacı geldi. Hemen bir tane ilaç alıp Kemal Ağabeye verdi, ilacı içen Kemal Ağabey bir müddet sonra sakinleşti ve yola devam ettiler. Bahtiyar Vahapzade'nin kaldığı apartmana vardılar. Vahapzade'nin kaldığı ev yedinci katta idi. Asansör bozuktu. Hacı Kemal Ağabey, merdivenleri ikişer ikişer tırmanmaya başlamıştı. Sadettin Bey telâşla:

– Ağabey biraz yavaş çıksanız, deyince ona şöyle dedi:

– Evladım, görüşeceğimiz mevzuun önemi beni heyecanlandırıyor, hastalık umrumda bile değil!

Bahtiyar Vahapzade ile görüşüp ondan söz aldıktan sonra, Bakü'den Taşkent'e gidiyorlar. Pazar günü olmasına rağmen Milli Eğitim Bakanından randevu alıyorlar ve görüşüyorlar. Özbek bakanın referansıyla Kırgızistan Milli Eğitim Bakanından da randevu alıyorlar ve hemen Kırgızistan'a doğru yola çıkıyorlar. Bin kilometreye yakın o uzun kara yolunda Hacı Kemal Ağabey, yer yer kendi dünyası içinde hissettiklerinin tesiriyle hıçkıra hıçkıra ağlıyor. Yer yer de karşısında büyük topluluklar varmış gibi, her bir kelimesi ayrı bir değer taşıyan heyecan dolu bir konuşmalar yapıyor... Kırgızistan'a vardıklarında, Kırgız Bakan, Cinara Hanımefendinin huzuruna çıkıyorlar. Cinara Hanım bu görüşme sonunda onlara şöyle diyor:

– Biz altı milyonduk, şimdi sizlerle altmış altı milyon olduk!

Kırgızistan'dan Tacikistan'a, oradan da Kazakistan'a gidiyorlar. Oradan da Türkmenistan'a. Aşkabad'da Milli Eğitim Bakanının Moskova'da olması münasebetiyle birinci yardımcı Beycanov ile görüşüyorlar. Bakan yardımcısı Beycanov, anlatılanları biraz hayalî bulması sebebiyle şöyle diyor:

– Siz bize para yardımı yapın, biz kendi okulumuzu yaparız.

Bu tatsız ifadeler karşısında Hacı Kemal Ağabey, Türk-Türkmen kardeşliğinden bahsediyor, ama Beycanov'u ikna edemiyor. Böyle durumlarda derdini gürleyerek, gümbür gümbür anlatan Hacı Kemal Ağabey, bu sefer hiç de öyle yapmıyor ve birden bire ağlamaya başlıyor. Ağlarken de duygu dolu bu konuşma yapıyor, bu konuşma ve hal orada bulunan herkese tesir ediyor, ama Beycanov'da hiçbir farklılık olmuyor. Bilakis meselenin kapanmasını isteyen bir hâl sergiliyor. Tam ümitlerini kesmiş olarak kalkacakları sırada, Beycanov şöyle diyor:

– Mademki, siz fazla kalamayacaksanız, eğer bu konuda anlattıklarınızın detaylarını görüşebileceğimiz arkadaşlarınız varsa ve onlar gelirse daha teferruatlı olarak bu konuyu görüşür ve bir çözüme bağlarız.

Konuşulduğu üzere daha sonra gidenler, gerekli anlaşmaları yaparak işi çözüme kavuşturuyorlar ve 1992-1993 eğitim yılında Türkmenistan'da açılan Türkmen-Türk Okulları eğitime başlıyor…

Buryat

Buryat Cumhuriyeti yarı özerk bir ülke. Buryatlar ve Moğollar aynı ırktan geliyorlar. Sadettin Bey okul açmak için Buryat'a gider ve Milli Eğitim Müdürü Viladimir Borisoviç ile görüşür. Borisoviç, Sadettin Beyin yanına hem ona yardımcı olması hem de tercümanlık yapması için birini verir. Fakat bu adam her fırsatta: "Eğer ben olmasam, siz burada iş yapamazsınız. Sizden şu kadar dolar isterim." diye tutturur. Sadettin Beyin sinirleri iyice gerilmiştir, öğretim dönemi yaklaşmasına ragmen okulun yetişip yetişmeyeceği belli değildir. Bütün bu olumsuzlukların üstüne bir de bu adamın tavırları ve sözleri Sadettin Beyin sabrını taşırır ve nihayet adama: "Bizim Buryat diye bir yerin varlığından haberimiz bile yoktu. Ama Allah'ın izniyle buradayız ve senin şu sözlerinden son derece rahatsızız. Biz senden değil Allah'tan yardım bekleriz. Hep böyle konuşup duracaksan bir daha bizim yanımıza gelme." der.

Bu konuşmadan birkaç saat sonra Sadettin Bey, bir iş takibi için bu tercümanı da yanına alarak şehre gider. Ama adam hâlâ rahatsız edici bir üslupla konuşmaya ve teklifini tekrarlamaya devam eder. Son olarak Sadettin Bey: "Yarın sabaha kadar iyice düşün, eğer böyle devam edeceksen, artık bir daha yanıma gelme." diye net olarak tavrını koyar. Tercüman öbür gün sabahleyin gelir ve: "Sadettin Bey, özür dilerim. Ben dün sizinle konuştuklarımı hanımımla nineme

anlattım. Onlar bana çok kızdılar. Siz ne derseniz; ben kabul ediyorum." der.

Birlikte okul olması düşünülen binaya doğru hareket ederler. Okuldaki işleri takip etmekle vazifeli olan Vedat Bey onları görünce gülmeye başlar. Sadettin Bey: "Her halde güzel bir rüya gördün." der. Vedat Bey de: "Evet." der ve anlatmaya başlar: "Akşam siz gittikten sonra kendi kendime çok kederlendim. Bu hayırlı iş benim ihlâssızlığımdan dolayı gerçekleşmiyor diye ağlayarak Cenab-ı Hakka dua ettim. Dua ederken öylece uyumuşum. Rüyamda bizim yatmakta olduğumuz odaya doğru bir ayak sesinin yaklaştığını duydum. Sizin de gelecek olandan haberiniz varmış. Onun için kapının önünde hazır ol vaziyetinde bekliyormuşsunuz. Birden kapı açıldı, Peygamber Efendimiz (s.a.s.) teşrif buyurdular. Kaldığımız odaya teşrif eder bir bakışla göz gezdirdikten sonra bize bakarak tebessüm ettiler, sonra da: "Havaalanında bir uçak bizi bekliyor. Buradan Yakutistan'a gideceğiz." deyip sizi de yanlarına alarak gittiler. Uyandığımda başımın altına koyduğum eski yastık sırılsıklam olmuştu. Bu rüya beni çok rahatlattı. Bundan sonra ne olursa olsun katlanmaya razıyım." Bu rüyadan kısa bir süre sonra problemler art arda çözülmeye başlar...

Vedat Oğuz Beyin Buryat'a gidiş hikâyesi de olukça değişik, bakın Vedat Bey Buryat'a nasıl gitmiş, kendisinden dinleyelim: "Biletimi almış Avustralya'ya gidecektim. Fakat ne olduysa Buryat'a gideceğim söylendi. Havaalanından döndüm. O bileti hâlâ saklıyorum. Buryat'a gidecektim, ama haritadaki yerini bile bilmiyordum. Arkadaşlara: "İslâmiyet Buryat'a ne zaman girmişti?" diye sordum. Ben orasını Orta Asya'daki Türkî Cumhuriyetlerinden zannediyordum. Bana: "İslâmiyet oraya hiç girmedi ki." diye cevap verdiler. Sadettin Bey bir seyahatta Buryat'ın başşehrinin Milli Eğitim Müdürü ile

tanışmış, okul açma teklifinde bulunmuş, teklifi kabul edilince, bir protokol imzalamışlar. İşte biz bu anlaşma üzerine, dört arkadaş, on sekiz bin kilometre yol katettikten sonra Buryat'taydık. Başşehre gidip Milli Eğitim Müdürünü bulduk. Fakat Milli Eğitim Müdürü bize, okul açmamızın mümkün olmadığını söyledi. "Sizin bir binanız bile yok, nasıl kolej açacaksınız, dedi. Biz: "Bu imza sizin değil mi?" diye sorunca: "Evet benim. Ama buraya Japonlar ve Amerikalılar da geldi, okul açmak istediklerini söylediler, biz onlara da olur dedik, fakat şimdiye kadar ciddiye alıp gelen olmadı... Biz onun için bu tip isteklere hep olur diyorduk, ama hiç gelen olmuyordu, şimdi ne yapacağız bilmiyorum." dedi. Bu cevap üzerine arkadaşlardan biri: "Biz ciddiyiz, okulun, öğretmen ve müdür kadrosu ile geldik." dedi ise de bir türlü derdimizi anlatamadık. Bütün uğraşmalarımıza rağmen bizi başından savdı. Üzüntü içinde şehre inince kaldığımız yere geldik. Nasıl geriye döneceğimizi düşünmeye başladık. Kalbimiz kırık vaziyette yataklarımıza çekildik.

Sabah, namaza kalktığımızda herkesin aynı rüyayı gördüğü anlaşıldı. Rüyamızda Peygamberimiz (s.a.s.): "Evlatlarım sakın ayrılmayın!" diyordu. Bu moralle yeniden Müdürün karşısına çıktık. Müdür, bizden kurtuluş olmadığını anlayınca bize: "Şu tarihte, şu okulda, açılacak olan Türk-Buryat Koleji için imtihanla öğrenci alınacaktır. İmtihana girmek isteyenlerin bildirilen tarihte gösterilen adreste hazır bulunmaları gerekmektedir." diye resmi bir yazı verdi. Bu yazıya dayanarak televizyondan duyuru yaptık. Ama "Acaba kimse gelir mi? Gelse bile, okul binası hani diye sorar mı? Sorarlarsa ne cevap veririz?" diye düşünüyorduk. O gün imtihan olacak okula doğru giderken müthiş bir kalabalıkla karşılaştık. "Yürüyüş falan mı, yoksa bir bayram mı var?" diye tercümanımıza sordurduk. İnsanların çocuklarını imtihana getirdiğini öğ-

renince çok sevindik, bu bizim için beklenmedik bir şeydi. Haliyle çok sevindik. O kadar ki, getirdiğimiz test kâğıtları yeterli olmadığı için öğrencileri gruplara ayırıp, kurşun kalemlerle işaretleme yaptırdık. Birinci grubu değerledirip kimin ne kadar neti olduğunu kaydettikten sonra cevap kâğıtlarını silip ikinci grubu imtihan ettik. 72 öğrenci seçmiştik. Kazananları televizyondan ilan ettik. Hiç kimse Kolej binası nerede diye sormamıştı. Milli Eğitim Müdürü bizi çağırttı. Yanına vardığımızda dedi ki: "Kimler kazandı biliyor musunuz? Cumhurbaşkanının torunu, Başbakanın yeğeni, bir bakanın oğlu… Milli Eğitim Bakanımız beni aradı, Cumhurbaşkanı, Başbakan, bu kolej nerede diye soruyorlarmış. Bana: 'Hemen en iyi bir okulu boşaltıp onlara ver.' diye emir verdi. 'Binanız hazır' dedi. Bize iyi bir bina verdi. Biz de bilgisayar v.s. teknik ilaveleri yapıp okulu açtık...

Okulların açılmasının üzerinden biraz vakit geçtikten sonra Sadettin Bey, Bakan Sergey Daşınımayevic Nemsarayev'i makamında ziyaret eder. Bakan Nemsarayev Sadettin Beye şu hatırasını anlatır: "Şehrimizde ülke yönetimini ilgilendiren mühim bir toplantı yapılmıştı. Bakanlığım adına benim de bir konuşma yapmam gerekiyordu. Ben farkında olmadan birkaç defa sizlerden misal vermek için Türk kelimesini çokça tekrarlamışım. Salonda bulunanlardan birisi elini kaldırarak bana: 'Sayın Bakan siz, konuşmanızda hep Türklerden bahsediyorsunuz. Türklerde ne görüyorsunuz da hep onları nazara veriyorsunuz? Bunun sebebini merak ediyorum, lütfen açıklar mısınız?' dedi. Ben de bana suali soran şahsa teşekkür ettikten sonra dedim ki: "Sizlere bir sorum var. Acaba sizin herhangi birinizin milliyeti ne olursa olsun, tanıdığınız bir insan var mı ki o insanda mertlik, cömertlik, çalışkanlık, dürüstlük gibi erdemler bulunsun, ama eroini, içkisi ve hiçbir kötü alışkanlıklağı olmasın?" Salonda

ciddi bir sessizlik oldu. Bunun üzerine ben: "Sükûtunuzdan anlıyorum ki, hiçbirinizin bu kadar güzelliklerin hepsine birden sahip olan bir tanıdığı yok. Bu anlaşıldı. Şimdi ben sizlere bir adres vereceğim, zamanınız müsait olduğunda lütfen adreste gösterilen yere uğrayın. Orada otuz kadar Türk genci var. Hepsinde de sizlere saymış olduğum güzel hasletler mevcut." der, demez salonda müthiş bir alkış koptu. Bunun üzerine ben: "Arkadaşlar, Türkiye gibi uzak bir yerden buralara kadar geldiler. Bugüne kadar bize hiç bir zararları olmadığı gibi Buryat'ımızın geleceği olan yavrularımızı kötü alışkanlıklardan korudular ve aynı zamanda başarılı bir eğitim vererek sizlere saydığım bu güzel hasletleri çocuklarımıza öğrettiler. Şimdi ben bu insanlardan bahsetmeden yapamadım." dedim.

Bakan Bey başka bir hatırasını da şöyle anlatır: "Birgün gazetelerden birinde Buryat-Türk Lisesi hakkında iyi şeyler söylemesini düşündüğüm ve özellikle gençlere nasihat etmek durumunda olan birisinin makalesini okudum. Adam yazısında: "Türkler buraya iyi niyetle gelmediler. Şöyle yapacaklar, böyle yapacaklar" gibi aslı esası olmayan şeylerden bahsediyordu. Sekreterime bu adamı makamıma çağırmasını söyledim. Biraz sonra sekreterim adamın geldiğini haber verdi, adamı içeriye almasını söyledim. Adam daha kapıdan girer girmez, gazete elimde olduğu halde, makalenin adını söyledim ve: "Bu makaleyi sen mi yazdın?" dedim. Adam: "Evet" dedi. Bunun üzerine adama: "Şu zamana kadar bu vazifeyi yapmaktasın, bugüne kadar kaç genci eroinden ve diğer kötü alışkanlıklardan vazgeçirip kurtardın?" dedim. Benden böyle bir şey beklemediği için, adeta şoke olmuştu. Boynunu dudağını bükerek şaşkınca bana bakmaya başladı. Kendisine: "Sen Türkler hakkında söylediklerinin doğru olup olmadığına bakmadan, hiçbir araştırma yapmadan, ni-

çin insanlarımızı Türkler hakkında şüpheye sevk ediyorsun. Ayıp değil mi?" dedim. Adam tek kelime söylemeden çıkıp gitmek zorunda kaldı.

Buryat-Türk Lisesi öğretmenlerinden Şerif Keskin Bey anlatıyor: "Pazara çıkmıştık. Bazı ihtiyaçlarımız vardı. Pazarda bir şeyler bakarken, öyle sanıyorum ki sırf yabancı olduğumuz için, iki polis, bir şeyler sorduktan sonra bizi polis merkezine götüreceklerini söyledi. Biz neden bahsettiklerini ve bizi neden merkeze götürmek istediklerini pek anlamadık. Meğerse bir adam öldürülmüş, adamı öldüren de yabancı biriymiş. Bizi de yabancı olduğumuz için götürmek istiyorlarmış. Bunları daha sonra öğrendik. Bütün bunlar yaşlı bir teyzenin tezgâhının önünde olmuştu. Bu yaşlı başlı teyzeyi şahsen tanımıyorduk sadece göz aşinalığımız vardı. Bu yaşlı teyze bütün bu olan bitene şahit olup polislerin niyetini anlayınca hemen polislere müdahale edip: "Bunlar Türk Lisesi'nin öğretmenleri. Bunlar değil insan öldürmek, sigara bile içmezler. Bırakın onları." dedi. Polisler yaşlı kadının sözleri karşısında bizi bırakıp gittiler."

Tuva Cumhurbaşkanın kızı Aneta'yı, Tuva'daki Türk okulunun müdür yardımcısı Mustafa Bodur Beye istediler. Cumhurbaşkanı bu talebi kabul etti. Kayınpeder olarak, Kızıl'da büyük bir salonda seçkin bir davetli topluluğunun karşısında yapmış olduğu konuşmada şunları söyledi: "Kızımı bir Türk'e vermekte hiç tereddüt etmedim. Çünkü bu insanların çok iyi ahlaklı ve çalışkan kimseler olduklarını biliyorum. Bu yüzden bana böyle bir taleple geldiklerinde onları reddetmedim. Bu vesileyle ülkelerinde Türk okulları bulunan diğer Cumhurbaşkanı arkadaşlarıma da sesleniyorum. Eğer kızlarınız varsa bu temiz gençlere vermekten çekinmeyiniz."

Tuva Cumhurbaşkanı Serikoğul Orjak düğünden bir gün sonra Türkiye'den düğün için gelen misafirleri Kızıl'a 50 km

uzaklıkta bulunan bir dostunun dağ evine götürdü. Dağ evine yapılan yolculuk sırasında Saadettin Beyi arabasına davet etti. Oraya kadar birlikte yolculuk yaptılar. Yolculuk sırasında Saadettin Bey: “Efendim siz, her ay Rusya Devlet Başkanı Yeltsin ile görüşüyorsunuz. Bizim hakkımızdaki düşüncelerini biliyor musunuz?” diye sordu. Orjak Bey: “Elbette biliyorum. Toplantılarımızda Türk Okulları daima gündeme gelir. Bizlerden okullarla ilgili bir problemin olmadığını duyunca, memnun olduğunu ifade eder.” dedi.

Hakasya

Sadettin Bey, Yakutistan'da iken kendisi hakkında az bir bilgi sahibi olan Viladimir Nikolay isimli bir kişi onu evine davet etmiş. Yemekte ikram edilenler arasında geyikdili ve at ciğeri de bulunmakta imiş. Bizimkiler, bu tür şeyler yemeye alışık olmadıkları için bunları yiyememişler. Bunun üzerine Viladimir Bey, Sadettin Beye şöyle der: "Siz gelip geçicisiniz, ama öğretmenlerin bu yiyeceklere alışması gerekiyor. Çünkü Yakutistan çok soğuk bir ülke ve burada yaşamak için bunlardan bol miktarda yemek gerekiyor. Zira bu yiyeceklerde bol miktarda protein var ve bu şiddetli soğuktan ancak böyle korunabilirler."

Hakas-Türk Lisesi, öğretime başlamasının üzerinden kısa bir süre geçmesine ragmen katıldığı bütün müsabakalardan birincilik getiriyordu, ama aksilikler de bir türlü bitmiyordu. Bir taraftan birçok sıkıntı devam ederken bir taraftan da, mutlaka hikmet-i İlahi olarak, o günlerde öğrenciler başarıları ile gazetelere, radyolara ve TV kanallarına çıkıyorlardı. Çocuklar bu kadar başarılı ve gündemde olunca, okul ve öğretmenler aleyhinde propoganda yapanlar da geri adım atmak zorunda kalıyorlardı.

İngilizce öğretmeni Mustafa Bey, Sadettin Beye şöyle bir rüyâ anlattı: "Ne zaman okulumuzla ilgili bir sıkıntı yaşansa Sahabe-i Kiramdan Hz. Ukkaşe (r.a.) rüyama girer ve:

'Korkmayınız, işinize devam ediniz. Hiçbir şey olmayacak.' der. Ben de gördüğüm rüyayı arkadaşlara anlatırım ve rahatlarız."

Abakan'ın öğrenci velilerinden ve aynı zamanda da parlemento üyesi olan Abrek Celtigmasev Bey, öğretmenleri evine davet etmişti. Yemekten sonra ev sahibi misafirlerine: "Çocuklarımızı sizin okula kaydettirdikten sonra, onlardaki farklılık üzerine diğer velilerle de görüştük. Onlar da kendi çocuklarındaki farklılıklardan bahsetti. Çocuklar üzerindeki bu büyük ve güzel tesirin öğretmen ve belletmenlerin verdiği terbiye metodundan kaynaklandığını kanaatine vardık."

Okul Müdürü Mustafa Seçkin anlatıyor: "Altmışa yakın bir öğrenci grubu yaz tatilinin başlarında öğretmenleriyle Abakan'dan trenle Novasibirsk'e giderken çocukların yanına yaklaşan üç tane genç rahibe onlarla sohbete başlıyor. Çocukların Abakan'daki bir Türk Kolejinde okuduklarını öğrenen rahibelerden bir tanesi Türkiye ve Türklerle ilgili yalan yanlış bilgileri yüzünden, Türkler hakkında olmayacak sözler sarf ediyor. Öğrenciler hiç müdahale etmeden onun konuşmalarını dikkatle dinliyorlar. Rahibe, sözlerini bitirince, öğrencilerden birisi: 'Sizi dikkatle dinledik ve bu anlattıklarınızı hangi kaynaktan bize aktardığınızı merak ettik. Lütfen bize bir kaynak gösterebilir misiniz?' diyor. Bunun üzerine rahibe: "Canım biz Avrupalıyız, Türkleri çok iyi biliriz. Ama size bir kaynak veremeyeceğim." diye geçiştirmeye çalışınca bu defa dört senedir Hakas-Türk Koleji'nde Türk öğretmen ve belletmenler sayesinde Türkiye ve Türk milleti hakkında doğru bilgilere sahip olan talebelerden birisi yalan yanlış laflardan duyduğu rahatsızlığa tahammül edemeyerek: "Şurada görmüş olduğunuz arkadaşlar, tam dört senedir Türk öğretmen ve belletmenlerle akşam sabah beraberiz ama sizin bu söylemiş olduğunuz kötü şeylerden bir tanesine bile şahit

olmadık. Tam tersine, doğrusu büyüklerimizin bizden haklı olarak bekledikleri saygının ne demek olduğunu, ana baba kimdir ve bizim onlara karşı olan sorumluluklarımız nelerdir, vatan millet sevgisi ne demektir, biz bu insanların sayesinde öğrendik. Daha önce bizim bu güzelliklerden haberimiz yoktu. Şimdi lütfen siz söyleyin; biz size mi inanalım; yoksa bu kadar zamandır birlikte yaşadığımız bu insanlara mı?" diyor. Rahibeler bakıyorlar ki verecekleri bir cevap yok, tek bir kelime bile söylemeden kalkıp gidiyorlar. Bunları seyreden öğretmen ve belletmenler de tek bir kelime dahi etmiyorlar.

Edep Timsali Dimitri

Moskova yakınlarındaki Kirov şehrinde yapılacak olan, Rusya çapındaki, matematik olimpiyatlarına, Sibirya bölgesinden, Hakasya Türk Koleji öğrencisi Dimitri Mike Belonogov katılma hakkı kazanır. Dimitri ile birlikte, matematik öğretmeni Kasım Ergür de Kirov'a gider, Dimitri'nin saygılı davranışları, çoğu altmış yaşını bulmuş olan jüri üyelerinin dikkatini çeker. Bilhassa jüri başkanı ve Milli Eğitim Bakanının Müsteşarı, Dimitri ve öğretmeni ile görüşerek bu sevgi ve saygının kaynağını öğrenmeye çalışırlar.

Yaşlı profesör Kasım Beye: "Benden 30-35 yaş küçük asistanlarımı yanıma çağırdığımda çoğu zaman duymazlıktan gelir, yanıma gelmezler. Dimitri ile senin aranda dokuz on yaş bile fark yok, ama o, seni görünce ceketini ilikliyor, kapını saygıyla açıyor. Ne güzel!" diyor. Müsteşar hanım da Dimitri'ye: "Evladım, ben sana dikkat ediyorum, geldiğinden beri öğretmeninin hiç önünden yürümüyor, ceketini giymesine varıncaya kadar dikkat ediyorsun. Seni çok mu dövüyor? Yoksa korkutuyor mu? Nedir bu hal?" diyor.

Dimitri gayet sakin: "Bu saygı sevdiğimdendir. Bütün arkadaşlarımız aynı sevgiyle böyle saygıyla davranıyorlar. Zorla bir şey yaptırmak mümkün mü? Bize yaptıkları iyilik, verdikleri eğitim ve katlandıkları, fedakarlıklar, bizi böyle davranmaya sevkediyor." diyor.

Yarışmanın sonunda jüri: "Bizde otuz sene kadar evvel bu tarz müsabakalarda Jüri Özel Terbiye Ödülü verilirdi. Bunu unutmuştuk, ama şimdi buna hak kazanan öğrenci ve öğretmene bu ödülün verilmesi gerekir." diyerek bu ödülü yıllar sonra yeniden Dimitri ve hocasına layık görüyorlar.

Moğolistan

Sadettin Bey, 1992 yılının yazında Kazakistan'dan Moğolistan'a gitmek için vize alıyor. Tercüman olarak da yanına Kazakistanlı İsrafil Beyi alıyor. Moğolistan'da tanıdığı kimse yok. Kendisine yardımcı olabilecekleri söylenen iki kişinin telefonunu alıyor, ancak verilen telefonlar cevap vermiyor. Her şeye rağmen uçağa binip Ulanbatur hava alanına iniyorlar. Verilen numaraları tekrar arıyor ama yine cevap alamıyorlar. Otele gitmeye karar verdikleri anda İsrafil Beyin aklına, iki sene evvel Almatı'da tanıştığı Moğolistanlı bir kazak arkadaşı geliyor, arkadaşı İsrafil'e: "Eğer yolun bir gün Moğolistan'a düşerse, beklerim, mutlaka gel." demiş ve bir de kart bırakmıştır.

İsrafil Bey iki yıldır çantasında taşıdığı kartı çantanın bir kenarına sıkışmış vaziyette bulur. Karttaki numarayı arayınca karşılarına doğrudan İsrafil Beyin arkadaşı çıkıyor. Sadettin Bey içinden kendi kendine: "İşte yine Rabbimin inayetleri gelmeye başladı." diye düşünmeye başlıyor. On dakika içinde adam arabasıyla gelip Sadettin ve İsrafil Beyi Ulanbatur şehrinin karşı tarafında dağın eteğinde eskiden komünist misafirhanesi olarak kullanılan otelimsi bir yere götürüyor. Onları buraya yerleştiren Sefer Yusuf Bey, işi olduğunu söyleyip izin istiyor ve: "Gerekirse beni yine ararsınız." diyor.

Bulundukları yerin alışık olmadıkları kokusu, Sadettin Beyi ve İsrafil Beyi rahatsız ediyor. Bir ara koridora çıkınca bazı Amerikalı gençler görüyorlar. Rusca bilen bu gençlerle İsrafil Bey konuşmaya başlıyor. Amerika'dan 250 kişilik bir grup olarak gelmişler ve Moğol gençlere Hristiyanlığı anlatmaya çalışıyorlarmış. İnsanlarla daha sıcak diyaloglar kurmak için de Moğolca öğreniyorlarmış. Başlarındaki din adamları bir iş için Japonya'ya gitmiş. Bunları duyunca Sadettin Bey, Sefer Yusuf Beyi arıyor ve yarım saat içinde yanlarına gelen Sefer Yusuf, onları evine yemeğe götürüyor.

Ulanbatur'da üç gün kaldıktan sonra, dört saatlik bir uçak yolculuğundan sonra Bayan Ülgey'e gidiyorlar. Bu uçak bir nakliye uçağı olduğu için uçakta koyun, keçi, köpek gibi hayvanlar da var. Bayan Ülgey'de toprak zeminli hava alanına toz duman içinde iniyorlar. Bayan Ülgey, Ulanbatur'a bin sekiz yüz kilometrelik bir karayolu ile bağlı. Kamyonlar gidip geliyor. Yollar bozuk… Dünyadan tecrit edilmiş bir yer gibi. Burada halkının % 95'i Kazak.

Sadettin Bey, Bayan Ülgey için diyor ki: "Her şey çok orjinal ve naturel. Gece çadırlarda misafir oluyoruz. Yemekler hep et yemeği. Kazakların meşhur beşparmak yemeği burada daha da orjinal. Bayan Ülgeyi bilhassa gece görmek lazım. İnsan yıldızları üzerine dökülüyor zannediyor. O kadar tatlı bir manzarası var ki anlatılamaz...

Bir seferinde yüksekçe bir tepeye çıkıp etrafı seyretmiştim. Her taraf göz alabildiğine uzanan zümrüt gibi bir ova ve ovanın değişik yerlerinde otlayan koyun, sığır, at, yak sürüleri ve bu sürüleri otlatmak için at sırtında bir o yana bir bu yana at koşturan Kazak gençleri… Ovanın değişik yerlerine serpiştirilmiş birer büyük mantarı andıran beyaz Kazak çadırları. Gökyüzü o kadar berraktı ki, seyrine doyum olmuyordu. Ciğerlerimize çektiğimiz tertemiz havanın da bir ben-

zerini daha önce solumamıştım sanki! Dünyadan tecrit edilmiş bu yere çok ısınmıştım, aslında buradan ayrılmak istemiyordum, ama yapacak işlerimiz vardı.

Bir iş için Bayan Ülgey'e otuz kilometre uzaklıkta bir yere gittik. Yağmurlu bir gündü. Yolları patikaydı, ama altımızdaki jeep dağ taş dinlemiyordu, sarsıla sarsıla yol alıyorduk. Gideceğimiz yere varmadan önce yüksekçe bir tepede harika bir manzara ile karşılaştık. Yağmur suyunu emen topraktan göğe doğru yükselen buğuyu izlerken ondan kalan benzersiz kokuyu da ciğerlerimize çekiyorduk, bir yandan da yerlerini yavaş yavaş güneşe terkeden bulutlardan ufukta beliren turuncu, bakırımsı ve gri ile mavinin her tonunun hâkim olduğu renk cümbüşünü seyrediyorduk. Gökyüzündeki renk armonisini, toprağın o misk gibi kokusunu, misafir olduğumuz evin önünde ayakları bağlı büyükçe bir kartal yavrusunun iki metreye yakın kanatlarının heybetli görüntüsünü bütün bunları ilk defa bu kadar yoğun bir şekilde bütün duyularımla hissetmiş ve çok büyük bir tesir altında kalmıştım. Ev sahibine bu kartallarla ne yaptıklarını sorduğumda bana; tavşan, tilki, hatta kurt ve daha değişik av hayvanları yakaladıklarını söylemişti. Bu kartallar, avlarını inanılmaz bir çeviklikle kıskıvrak yakalıyor ve sahipleri gelinceye kadar avlarının ensesine çaktıkları çelik kadar sağlam pençeleriyle onların kımıldamalarına fırsat vermeden uzun müddet bekliyorlarmış."

Moğolistan'da açılan okulların protokolü 1993 senesinde Milli Eğitim Bakanı N. Urtnasan Beyle, Sadettin Bey arasında imzalanmıştı. Seneler sonra Sadettin Bey, Bakan Urtnasan'ın evine ziyarete gittiğinde, misafir odasının büfesinde 1993'te okulların protokolünü imzalarken çektirdikleri resmi görür. Bakan Bey o resmi büyüttürüp kütüphanesinin duvarına da asmıştır. Bu jestten memnun olan Sadettin Beye Ba-

kan Bey: “Bu resimden bir tane de yatak odamızda var. Bir gün eşim bana: ‘Kütüphanede bir tane varken, niçin bir tane de buraya koyuyorsun?’ diye sormuştu. Ona: “Biz bu arkadaşla Moğolistan’ın geleceğine imza attık. Onun için bu anı daima hatırımda tutmak istiyorum. Bu yüzden aynı resimden bir tane de yatak odasına yerleştirdim.” diye cevap verdim.

Şimdi bu okullardan mezun olan öğrenciler çeşitli ülkelerde en kaliteli üniversitelerde okuyorlar. Bu öğrencilerden birisiyle Sadettin Bey, Novasibirsk’te karşılaşmıştı. Öğrenci onu görünce çok sevinmiş ve: “Bize yaptıklarınızı hiçbir zaman unutmayacağız. Sizlere çok şey borçluyuz, teşekkür ediyoruz.” demişti. Gerçekten de Türk öğretmen ve belletmenler, o beldelerin öğrencilerine, hocalık, babalık, ağabeylik ve ablalık yapmışlardı.

Türkiye’den oraya gidip hem üniversite okuyan hem de belletmenlik yapan bir kızımız şöyle demişti: “Aruntiya isimli bir kız öğrenci ile aynı yurtta kalıyordum, o sırada Aruntiya’nın annesi vefat etti. Cenaze defnedildikten sonra yurda geldik. Üzüle üzüle onu kendi haline bırakmıştım. Uyuyamıyordum, ama uyuyor gibi yapıyordum. Gece hayli ilerlemişti. Bir ara Aruntiya yavaşça battaniyesini açtı ve dudaklarını yanaklarıma hafifçe dokundurup öptükten sonra fısıltılı bir sesle: “Ablacığım, annem öldü ama sen varsın!” dedi. Gözlerimden süzülen iki damla gözyaşı yüzüme temas edince, uyumadığım halde uyanmış gibi yaparak kalktım ve Aruntiya’yı sabaha kadar teselli etmek için gayret sarf ettim.”

Moğolistan da üç tane Moğol-Türk Okulu açıldıktan sonra Sadettin Bey, Moğolistan Milli Üniversitesi Rektörü Dorç Beyin ziyaretine gider. Ziyaret sırasında Rektör: “Okullar açılıncaya kadar sizi çok üzdük, ama artık okullardan hepimiz çok memnunuz. Biliyorsunuz benim kızım da sizin kolejde okuyor. Günler geçtikçe kızımda çok güzel gelişmeler ol-

duğunu farkettik. Bunların bir kısmı bizim kültürümüzde olmayan fakat annesini de beni de oldukça memnun eden şeylerdi. Artık evde, temizlik işlerinde annesine yardımcı olduğu gibi güzel güzel derslerine de çalışıyor. Ben eve gelince kapıda karşılıyor, elimden çantamı alarak: "Babacığım, hoş geldin!" diyor ve boynuma sarılıyor. Evimizde böyle güzellikler yaşanırken, diğer velilerden de benzer şeyler işitmeye başladım. Bunun üzerine bütün velileri üniversitenin kampüsüne davet ettim. Hepsinin de okul ve talebelerin durumları ile ilgili çok hoş düşünceleri vardı. Bunları vesile ederek meseleyi üniversite senatosuna getirdim. Sizlerin, milletimiz tarafından daima iyilikle yâd edilmeniz için devlet müzesine birer tane fotoğraflarınızın konulması talebinde bulunduk. Sizlere, milletimize yapmış olduğunuz bu iyiliklerden dolayı teşekkür ediyor, aynı zamanda işin başında niyetinizi tam olarak anlayamadığımız için üzdüğümüzden dolayı da özür dilemek istiyorum." der. Daha sonra şöyle devam eder: "Kızımda fark ettiğim değişiklikleri önceleri bir heves zannetmiş ve çabuk vazgeçer diye düşünmüştüm. Öyle olmadı. Çok memnunuz. Gerek devlet kademelerinde bulunanlarla gerekse diğer öğrenci velileri ile yaptığımız görüşmelerde açtığımız okulların ülkemize faydası üzerinde ittifak ediyor ve geleceğimize ümitle bakıyoruz. Ayrıca kızımdaki bu olumlu gelişmeler, onun okul dışında görüştüğü arkadaşlarına bile tesir ediyor. Size bir şey söyleyeyim mi? Aynı yaş grubunda bulunan Moğol çocukları Suhba Meydanında bir araya gelmiş olsalar, ben onların içinde Türk kolejlerinde okuyan bir tek çocuk dahi bulunsa hemen fark ederek tanıyabilirim. Hatta bir tanesini yolda yürürken görsem, yürüyüşünden bile tanırım."

Moğolistan'da okullar açılalı bir sene olmuştu. Sene sonunda yurt müdürü Veysel Bey bir grup öğrenciyi Türkiye'ye getirmişti. Öğrencilerini Ankara'da bir arkadaşına

emanet ederek memleketine anne ve babasının ellerini öpmeye gitmişti. Evinde bir gün kalabilen Veysel Bey, çocuklar yalnızlık çekmesin diye öbür gün anne ve babasının ellerini öpüp izin ister. Fakat evlâdının muradını görmek isteyen her anne ve baba gibi onlar da: "Oğlum yeter artık. Moğolistan'a senden başkası gitsin. Bizim bundan sonra senin oralara gitmene rızamız yok!" derler. Anne-Baba hukukunun ne demek olduğunu çok iyi bilen Veysel Bey onları yumuşatmaya çalışmak için ne kadar dil dökse de onları bir türlü ikna edemez. Onların bu şiddetli karşı çıkışları karşısında ne yapacağını şaşırır. Ama öbür yandan dünyanın öbür ucundan getirdiği 25 öğrenci Ankara'da kendisini beklemektedir, ne yapacağını düşünür.

Çocukların anne babaları onları kendisine emanet etmiştir, onun için mutlaka onların yanında olması gerekmektedir. Bu sıkıntı ve çaresizlik içinde "Allah'ım! Ey güzel Allah'ım! İçinde bulunduğum sıkıntıyı ve kalplerden geçenleri en iyi Sen biliyorsun. Ne olur annemin ve babamın kalplerini yumuşatıver Rabbim!" diye dua etmeye başlar. Birden bire ev sallanmaya başlar. Deprem olmaktadır. Evin duvarının sıvaları dökülür. Odanın içi toz toprak içinde kalır. Annesi, babası ve dayısı kendilerini dışarı zor atarlar. Veysel Bey hiçbir korku ve telâş hissetmez. Bilakis içinde bir rahatlama olmuştur. Dışarıdan annesinin: "Oğlum Veysel! Çık dışarıya!" diye bağırdığını işitir. Veysel Bey annesine: "Anne artık korkmayın, buraya gelin!" der. İçeriye gelirler, biraz oturduktan sonra zelzelenin şokunu üzerlerinden atarlar. Babası: "Oğlum Moğolistan'a gitmek istiyorsan git, nereye dilersen oraya git! Eğer biraz daha durursan herhalde ev başımıza göçecek. Haydi Allah yolunu açık etsin, nasıl istersen öyle yap!" der.

1995 yılı Eylül ayında o zamanki Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Moğolistan Devlet Başkanının davetlisi olarak

resmi bir ziyaret için Moğolistan'a gider. İade-i ziyaret olarak 1997 senesi Mart ayında Cumhurbaşkanı Bagabandi de Türkiye'ye gelir.

Süleyman Demirel'in Moğolistan ziyaretine, işadamlarından televizyonların ve gazetelerin muhabir ve yazarlarından, üniversite rektörlerinden ve değişik kariyerde ilim adamlarından 230 kişilik bir heyet katılmıştı. Karşılamak için de Moğolistan'da üç senedir eğitim veren dört Türk okulundan 50 civarında öğrenci ellerinde taşıdıkları "Sayın Cumhurbaşkanımız Moğolistan'a hoşgeldiniz." yazılı bir flama ve Türk-Moğol bayrakları olduğu halde THY'ye ait uçağımızın ineceği Ulanbatur hava alanına gelmişlerdi. Uçak inince uçağın kapısından merdivenlere doğru yürüyen hemen herkesin bu manzara karşısında hayret ve hayranlık duydukları yüzlerinden anlaşılıyordu. Demirel önce merasim kıtasını denetledi; sonra da kendisini bekleyen arabaya binmeden önce Moğol öğrencilere İngilizce hitap etmek istedi. Fakat yanına yaklaşan Sadettin Beyin: "Efendim bu çocuklar gayet iyi Türkçe bilirler." demesi üzerine Demirel çok memnun oldu ve öğrencilerle Türkçe konuştu. Sadettin Bey daha sonraki gelişmeleri şöyle anlatıyor: "Moğolistan'da görevli öğretmen ve belletmenler, önceden kararlaştırdığımız şekilde misafirlerimizi güzelce gezdirdik ve otellerine yerleştirdik. Bu arada onları ertesi gün Ulanbatur'da açılışını yapmayı planladığımız Yüksek Teknik Okul'un açılışına davet ettik. Cumhurbaşkanı çok yorgun ve rahatsız olduklarından teşrif edemeyeceklerini bildirerek yerlerine Devlet Bakanımız Ayvaz Gökdemir Beyi göndermişler. Açılışa ülkemizin önde gelen yüz elli siması katıldı. Bu açılışa iştirak eden saygıdeğer misafirlerimizle ömrümüzün sonuna kadar unutamayacağımız çok tatlı ve duygulu anlar yaşadık. Katılanlardan, Ayvaz Gökdemir, Namık Kemal Zeybek, YÖK başkanı Mehmet

Sağlam, çeşitli üniversitelerimizden yedi rektör, Türkolog Prof. Dr. Halil İnalcık, Prof. Dr. Reşit İnce, Prof. Dr. Yusuf Hacaloğlu, Tarihçi Yılmaz Öztuna, Atalay Şahinoğlu, Hüsamettin Kavi, İzmir Sanayi Odası Başkanı Selim Yaşar, gazeteci Zeynep Göğüş, İsmet Berkan, Yavuz Donat, Rahmi Turan, İsmet Solak, Nuh Gönütaş... hatırlayabildiklerimden bazıları. Moğol talebelerimizden birinin misafirlerimize çok güzel bir aksanla Türkçe olarak "Hoş geldiniz." dedikten sonra yaptığı konuşma ve arkasından da Türk-Moğol dostluğunun gerçekleşmesinde, okullarımızın katkısını yansıtan mini piyes, salonda bulunanların çoğunun gözlerinden yaş akmasına sebep oldu. Bu mini programdan sonra misafirlerimizi başka bir salona davet etmiştim, ikramlarda bulunacaktık. Hürriyet Gazetesinin Ankara Temsilcisi İsmet Solak, bulunduğumuz salonun kapısına yakın bir yerde durarak: "Arkadaşlar, lütfen beni biraz dinlemenizi istiyorum." dedi. Moğolistan'da ülkemizi en iyi şekilde temsil eden kıymetli öğretmen ve belletmenlerin bu samimi ve fedakâr gayretlerini takdir dolu hislerle dile getiren şu konuşmayı yaptı: "Değerli arkadaşlar, şu anda ülkemizden on beş bin kilometre uzaklıkta bulunuyoruz. Türkiye'deki konumlarımız ve düşüncelerimiz farklı olabilir, ama biz şimdi Moğolistan'dayız ve hepimiz Türküz. Devlet Başkanları seviyesinde böylesine önemli bir ziyaret Türkiye ve Moğolistan devletlerinin tarihlerinde ilk defa gerçekleştirilmiş oluyor. Şimdi bu salonda hep birlikte Moğolistanlı çocuklardan dinlediğimiz İstiklâl Marşımız ve arkasından yine bu çocuklar tarafından verilen mini temsilden anlaşılıyor ki Türk-Moğol dostluğunun geleceği parlaktır. Ben buraya gelmezden önce okullarda öğretmenlik yapan bir delikanlıya ne kadar maaş aldığını sordum. Üç yüz dolar gibi cüzi bir bir şey alıyormuş. Eğer devletimizin burada bu anlamda bir faaliyeti olsaydı, herhal-

de hiç kimse bu mahrumiyet yerlerine şu maaşla çalışmaya gelmezdi. Kaldı ki çocukların hepsi de hallerinden çok memnun görünüyorlar ve bu işi zevkle yaptıklarını söylüyorlar. Sizlerden soruyorum, vatanımızın bütünlüğü için burada bulunan herkesin bu uğurda her şeyini feda etmeye hazır olduğundan asla şüphem yok ama, Güneydoğumuzda PKK belasıyla başımız dertte ve orada her gün genç vatan evlatları canlarını feda ediyorlar. Şayet askerlik çağına gelmiş çocuklarımızın sevki Güneydoğuya çıkmış olsa, bir iç burkuntusu yaşayıp da acaba bir çare arama düşüncesi aklımızdan geçmez mi? Fethullah Hoca bir hareket başlatmış ve bu gençleri ikna ederek buralara kadar göndermeye muvaffak olmuşsa ben bu insanın akıl almaz başarılarını bir cemaat önderliği ile sınırlandırmanın bu zata karşı bir haksızlık olacağını düşünüyor ve gördüğüm manzara karşısında Fethullah Hocayı kutluyorum." demişti.

Ben o gün bizzat Sayın İsmet Solak Beyin ağzından dökülen bu sözleri, çok önemli bulduğumdan aynı gün unutmamak için not almıştım. Ayrıca Moğol çocuklar İstiklâl Marşımızı söylerken, özellikle dikkat ettim, hissiyatına çok hâkim olan birkaç kişinin haricinde hemen herkesin gözleri buğulanmıştı. Okulu, değerli misafirlerimizin teşrifiyle açtıktan sonra Ulanbatur'a altmış kilometre uzaklıkta bulunan Orhun Abideleri'ni ziyaret maksadıyla misafirlerin büyük bir bölümü Cumhurbaşkanımıza refakat etmiş, bir kısım misafirlerimiz ise Ulanbatur'da iş dünyası ile ilgili araştırmalar yapmak için kalmışlardı. Ben ülkemizin iş çevrelerinde önemli konumları olan Ticaret ve Sanayi Odalarının başkanlarıyla şehirde kaldım ve kendilerini merak ettikleri konularda fikir alabilecekleri kimselerle görüştürdüm.

Japonların yeni açtığı bir restorantta birlikte öğle yemeği yerken iş adamlarımızın okullarla ilgili takdirkâr sözleri oldu.

Bu arada bana en çok tesir eden ise Hüsamettin Kavi Beyin şu hicran ve aynı zamanda ümit dolu sözleri olmuştur. "Ben İslâmî kimliği olan bir ailede neşet etmiş ve bu tür duygular ile terbiye görerek büyümüş birisi olarak hayata atıldım. Allah'ın takdiriyle zengin oldum ve belli bir yere geldim. Fakat arkadaşlarla yapılan sohbetlerde kendimi hiç de İslâmî çizgiye yakın biri olarak göremiyor, adeta ümitsizlik girdabına düşüyordum. Bir gün dünyadan göçünce, nereye gideceğimi adeta daha şimdiden tayin eden bu tip kimselerle içli-dışlı olmakta bir yarar göremediğimden yanlarına sokulmak istemiyordum. Allah razı olsun ne zaman ki Hocaefendi ümit dolu mesajları ile Türkiye'nin gündemine geldi, işte o zaman benim konumumda olan birçok arkadaşım gibi ben de İslâmî kimliğime kavuşmuş oldum. Hatta memnuniyetimden İstanbul sokaklarında haykırasım geldiği anlar oldu."

Moskova

Cumhurbaşkanı Demirel, Moğolistan gezisinde Saadettin Beyi, Moskova Sefirimiz Bilgin Onan Beyle tanıştırmış ve Bilgin Beyin eğitim hizmetleri konusunda gerekli her türlü yardımı sağlayabileceğini söylemişti. Saadettin Bey bir Moskova ziyareti sırasında Bilgin Onan Beye de uğramıştı. Görüşme sırasında Bilgin Bey: "Moğolistan'a kadar gidip okul açmışsınız. Hâlbuki Moskova da önemli bir merkez, burada niçin bir okul açmaya teşebbüs etmiyorsunuz?" demiş. Bu görüşmeden birkaç gün sonra Ankara Belediye Başkanı Melih Gökçek Moskova Belediye Başkanı Luckov'un daveti üzerine Moskova'ya gitmişti. Büyükelçimiz Bilgin Onan Bey, Melih Gökçek'e meseleyi anlatmış, o da Moskova Belediye Başkanı Luckov'a anlatmış. Luckov da Moskova Milli Eğitim Müdiresi Kezina Lubov Petrovna Hanıma okul açılması için talimat vermiş. Okulla ilgili protokol takip edilirken Büyükelçimiz Onan Bey, Sadettin Beye, bu işlerin takibinin Moskova Eğitim Müşavirimiz Asuman Safi Hanımefendiyle birlikte yapılmasının daha uygun olacağını söylemiş. Asuman Hanımla Sadettin Bey bir süre çalıştıktan sonra Asuman Hanım Sadettin Beye: "Bana göre, Moskova Belediyesinde muhatap olduğumuz şahıslar, konuyu yukarılara taşıyıncaya kadar, aradan uzun zaman geçer, müracaat evrakları bir yerlerde unutulur gider. Bunun için en iyisi meseleyi siz kendi metod ve usullerinize göre takip ediniz, kanaatimce bu yol-

la daha çabuk muvaffak olursunuz, diye düşünüyorum. Ama sakın bana gönül koymayın. Ben sizin neler yapabildiğinizi gittiğim Moğolistan'da ve Sibirya'da bizzat gördüm. Gidin Allah yardımcınız olsun." der.

Bu görüşmeden çıkan sonucun doğruluğuna kanaat getiren Sadettin Bey, elçilikten çıkar ve doğruca Moskova Milli Eğitim Müdürünün yanına gider. Sadettin Beyi kabul eden Müdire Lubov Petrovna: "Bir aydan beri sizi bekliyorum, niçin geç geldiniz?" demez mi? Sadettin Bey hem şaşırır hem de çok rahatlar. Kezina Lubov Petrovna Hanım, hemen yardımcısı Valentina Hanıma talimat vererek bir iyi niyet protokolü hazırlatır. Okulun açılması için imzalar atıldıktan sonra okul binası da gösterilir. Okulun açılması ile ilgili olarak çalışmalar devam ederken tanışılan kimseler Türkiye'ye davet edilir. İlk davette Türkiye'ye yardımcılarını gönderip kendisi gelmeyen Kezine Lubov Petrovna Hanım ikinci bir davet üzerine kocası Yuri Beyle Türkiye'ye gelir.

Petrovna Hanımefendi tevafuk olarak Türkiye'de hem doğum gününü ve hem de evlilik yıldönümünü kutlama imkânı bulur. Ziyaretten duyduğu memnuniyetini belirttikten sonra der ki: "Siz beni ilk defa davet ettiğinizde fark ettiyseniz, teklifinizi soğuk karşılamıştım. Arkadaşlarım dönünce bana Türkiye ve Türk insanıyla ilgili olarak okuduklarımdan çok farklı şeyler anlattılar. Hâlbuki benim okuduğum kitaplarda Türkiye'nin geri kalmış, pislik içinde bir ülke olduğu, insanlarınınsa kaba saba kimseler olduğu, şeklinde bilgiler vardı. Şimdi sizleri yakından tanımış oldum, kanaatim değişti. Aslında ben konumum itibarıyle dünyanın birçok yerini gezip gördüm. Şunu hemen itiraf edeyim ki benim Türkiye ve Türkler hakkında okuduklarımın meğer hiç aslı yokmuş. Artık gerçeği gördüm ve yaşadım. Bütün samimiyetimle söylüyorum ki Türkiye dünyanın en temiz ve en

güzel ülkesi imiş. İnsanlarına gelince, onları da çok centilmen buldum. Bana ülkenizi ve insanlarınızı tanıma fırsatı verdiğiniz için sizlere çok teşekkür ediyorum. Okulunuzun bu sene hemen açılmasını istiyorum. Böylece Rus çocukları, Türkler hakkında bizim düştüğümüz yanılgıya düşmemiş olurlar. Hem de ülkelerimizin gençleri hak ettikleri dostluğa böylelikle kavuşmuş olurlar."

Sadettin Bey, yaşanan gelişmeleri Eğitim Müşavirimiz Asuman Hanıma aktarınca Asuman Hanım: "Olamaz, imkânsız. Böylesine önemli bir işin bu kadar kısa bir zamanda gerçekleşmesi mümkün değil!" diyerek şaşkınlığını ifade etmiş. Saadettin Bey: "Doğrusu biz anlaşmayı bile imzaladık, iş halloldu." diye cevap vermiş. Asuman Hanım Moskova'da işlerin ne kadar ağır yürüdüğünü çok iyi bildiği için bunları duyunca bir çığlık atmış ve: "Vallahi de bu işleri Allah yapıyor! Billahi de Allah yapıyor! Tallahi de Allah yapıyor!" demiş.

Protokol imzalandıktan kırk gün sonra okul açılışa hazır hale getirilmiş ve açılış gününde Büyükelçimiz bizzat gelip kurdelayı kendileri kesmişler. Açılışta söz alan Belediye Başkanı Luvkov'un yardımcılarından Gargarin Rayonun'un söylediği şu tarihi sözlerin ihtiva ettiği mana ise iki ülkenin yöneticilerine birer mesaj mahiyetinde idi: "Bugün Moskova'da ikinci bir ilk gerçekleştiriliyor. Birinci ilk, bir Rus vatandaşı olan Gargari'nin ilk insan olarak fezaya çıkması. İkincisi ise Ankara'nın bugün Moskova'da bir okul açması. Ben öyle ümit ediyorum ki geçmişte soğuk yıllar yaşamış olan Türk ve Rus halkları, bugün açılışını yaptığımız okul sayesinde iki ülke arasında dostluk köprüleri kurmuşlardır. Çünkü burada okuyan Rus çocukları Türk dilini öğrenecekler ve Türk kültürünü tanıyacaklar. Karşılıklı arkadaşlıklar kuracak ve kendi ülkelerinin yönetimlerine geldiklerinde de katılacakları uluslararası toplantılarda birbirlerine destek

olacaklar. Bu bakımdan okulun açılışını gerçekleştirenleri kutluyor, Uluslararası Moskova Türk Kolejinin iki topluma da hayırlı olmasını temenni ediyorum." dedi. Açılış ve konuşmalar Rus Televizyonlarının akşam haber bültenlerinde aynı ifadelerle yayınlandı...

Birkaç hafta sonra Sadettin Bey, Moskova Büyükelçimiz Bilgin Onan Beyi ziyaret ederek, Moğolistan ve Sibirya bölgelerinde bulunan Türk okullarının Âsûman Sâfi Hanım tarafından görülmesini ve eğer bir eksik taraf varsa, giderilmesi için yol göstermesini istirham eder. Büyükelçimiz, aslında böyle bir şeyi kendisinin de arzu ettiğini fakat Asuman Hanımın rahatsızlığından dolayı böylesine uzun ve yorucu bir yolculuğa tahammül edip edemeyeceği hususunda kendisiyle görüşmelerinin faydalı olacağını, eğer Asuman Hanım bu teklifi kabul ederse kendisinin müsade edeceğini söyler. Mesele Asuman Hanıma intikal ettirilince, kendisinin teklifi bizim Milli eğitim Bakanlığımızın izniyle, gidilmesi planlanan yerlerdeki cumhuriyetlerin eğitim bakanlıklarının görülen lüzum üzerine eğitimde işbirliğine dayanan bir ziyaret arzu ettiklerine dair resmi davetle yapılmalı, şeklinde olur. İşin garibi, o cumhuriyetlerle görüşülünce Türk okulları ile ilgili görüşmelerde bulunmak üzere beş cumhuriyetin organize bir program taslağını çoktan hazırlamış oldukları anlaşılır; Moğolistan, Tuva, Hakasya, Buryat ve Yakutistan bu konuda hazırdır. Program, Türk Milli Eğitimi ve Moskova Büyükelçiliğimizden onay aldıktan sonra harekete geçilir.

Asuman Hanım sağlığı açısından bu uzunca yolculuğa tahammül edemeyeceği endişesini taşıyordu. Ancak Büyükelçimiz Bilgin Onan Bey, bu inceleme ziyaretinin yapılması hususunda ısrarlı olduklarını ifade edince kararlaştırılan plân dâhilinde Moskova'dan Ulanbatur'a gitmek üzere uçağa binilir. Uçak havalanınca Asuman Hanım: "Sadettin Bey, benim

kalp rahatsızlığım var. Yolda size yük olmaktan korkuyorum. Şayet sıkıntılı bir durum olursa şu ilacı benim dilimin altına koyun." diyerek Sadettin Beye bir ilaç verir. Bunun üzerine Sadettin Bey, bütün ciddiyeti ve samimi inancı ile der ki: "Hanımefendi hiç merak etmeyin, İnşaallah bu seyahat boyunca ilaç kullanmayacaksınız ." Asuman Hanım bunun pek mümkün olamadığını düşünür fakat bu düşüncesini Sadettin Beye söylemez ancak gerçekten de on yedi gün boyunca bilhassa Sibirya gibi kış aylarının o şiddetli soğuk günlerinde Asuman Hanım, sürekli kullanmakta olduğu ilaçlar da dahil, hiçbir ilaç kullanmadan bu çok yoğun programı büyük bir zevk ve heyecanla, yani kendisinden beklenilenin çok üstünde bir performansla takip eder. Asuman Hanıma bu enerjinin sırrı sorulduğunda, Asuman Hanım, kendilerinde bulunan bu enerjinin sırrını şöyle açıklar: "Türk Devletini temsil etmenin gururu ile Türk Okullarının başarılarına dair mahalli otoritelerden; Cumhurbaşkanları, Milli Eğitim Bakanları, Milli Eğitim Müdürleri, Belediye Başkanları ve bilhassa da velilerden duyduğum övgü dolu sözler beni heyecanlandırdı ve bana enerji verdi."

Sibirya Bölgesinde uçak yolculuğu yapmış olanlar, oralardaki şartların ağırlığını bilirler. Uçaklar hiçbir zaman vaktinde kalkmaz. Bazen -50 dereceye varan soğuklardan dolayı günlerce hava alanında beklemek gerekir. Bütün bunlara rağmen Asuman Hanım, bakanlıkları temsil eden refakatçiler, en az on defa uçağa bindikleri halde uçuş programlarında hiçbir gecikme olmadan problemsiz bir yolculuk yaparlar. Yaşı altmışa dayanmış olan Asuman Hanım, bu program münasebetiyle gittiği yerlerde Türk okullarının öğretmen, belletmen ve idarecilerinden çok memnun olur ve kendisine gösterilen sevgi hâlesinden ve geçekten hak ettiği teveccühten dolayı çok duygulanır. Onları tek tek tebrik ederek der ki: "Çocuklar eğer

sizler, ülkemizi iyi temsil edememiş olsaydınız ve eğitimin hakkını vermekte bir kusurunuz olsaydı veya mahalli yetkililere ve kurallara ters düşmüş olsaydınız, bu insanların bana bakışları ve muameleleri daha farklı olurdu. Sizin bu fevkalâde gayretleriniz ve insanüstü denilebilecek fedakârlıklarınızdır ki, benim şahsımda, devletime ve milletime saygılı davrandırıyor. Herbirinize teker teker teşekkür ediyor, üstün başarılarınızın devamını diliyor ve gözlerinizden öpüyorum…"

Sibirya Bölgesinde okulların bulunduğu Yakut, Ulanüde, Abakan ve Kızıl Üniversitelerinde, ayrıca Novasibirsk, Krastnayarsk, Irkutsk, Cita, Omsk, Tomsk, Gorno Altay, Kemerova gibi nüfusu kalabalık olan büyük şehirlerdeki Üniversitelerde öğrenim gören Türk gençlerin, bulundukları yerde milletimizin temsilcisi olduklarının şuuru ile hareket etmeleri ülkemiz adına ayrı bir iftihar vesilesidir… Bu gençler bulundukları üniversitelerde parmakla gösterilen kimselerdir ancak bu öğrencilerin üniversitelere kayıtları ilk zamanlar oldukça problem olmuştur.

Sadettin Bey, Krastnayarsk Devlet Pedogoji Üniversitesine birkaç öğrenci kaydettirebilmek için Rektör Nikola Ivanovic Drozdov'un kapısını bir hayli aşındırdığı halde muvaffak olamaz. Uzun gayretlerden sonra ancak iki öğrencinin yerleştirilmesine muvaffak olunur. Aradan epeyce bir vakit geçtikten sonra Sadettin Beyin yolu tekrar Krastnayarsk'a düşer, Sadettin Bey kayıt yaptırabildikleri iki öğrenciye kendisi için Rektörden randevu almalarını söyler. Ertesi gün öğrenciler Sadettin Beye: "Rektör Bey, ne zaman dilerse gelsin, bekliyorum." dedi diye bilgi verirler. Muammer Beyle Sadettin Bey, ertesi gün Rektörü ziyarete giderler. Aslında Krastnayarsk Rusyanın askerî alet ve edavatının ve birçok silahın imal edildiği bir yer olduğu için 1993 senesine kadar Rus vatandaşlarının dahi vizesiz giremediği bir yerdir.

Bizimkiler randevu saatinden biraz önce üniversite binasından içeri girerler, bakarlar etrafta bir telâş var. Rektör Beyin odasına yaklaşınca görürler ki, Rektör birkaç yardımcısı ile beraber kendilerini bekliyor. İçeriye girildikten ve tanışma faslından sonra Rektör: "Sadettin Bey, öncelikle sizlerden özür dilemek istiyorum. Çünkü bundan yirmi gün önce Sibirya bölgesinin rektörleri ile bir toplantı münasebetiyle bir hafta kadar beraberdik. Toplantının son günü oturumu yöneten rektör arkadaşımız, Rusya'nın geleceği ile ilgili tereddütleri olduğundan bahsederek şahsi endişelerini dile getirirken dedi ki: "Maalesef üniversitelerimizde erkek öğrenci sayısı çok az. İleride ülke yönetiminde ciddi dengesizlikler olabilir. Ayrıca tahsil görmekte olan öğrencilerimizin birçoğunun eroin, esrar, içki vesaire gibi kötü alışkanlıklar içinde olduklarını görüyoruz. Şayet bunların önüne geçmenin yolları bulunmazsa, ülkemizi gelecekte ciddi sıkıntılar beklemektedir. Arkadaşların bu konuda ne düşündüklerini merak ediyorum. Düşüncesi olanlar rica ediyorum kürsüye buyursunlar." Onun konuşmasından sonra bir rektör arkadaşımız elini kaldırdı ve şunları söyledi: "Biz Üniversite olarak bu işe bir formül bulduk. Bizim üniversitemizde okumakta olan yirmiye yakın Türk öğrenci var. Hiçbir kötü alışkanlıkları yok. Ahlaken çok dürüstler. Derslerinde de çok başarılılar. Üniversite olarak diğer çocuklarımıza Türklerle arkadaşlık kurup onlar gibi olmalarını tavsiye ediyoruz. Kısmen de başarılı olduk." Bu konuşmadan sonra on kadar rektör arkadaşımız da konuşulanlara katıldıklarını, kendi üniversitelerinde de Türk öğrencilerin bulunduğunu ve bunlardan memnun olduklarını ifade ettiler. Ben bu konuşmaları dinlerken sizleri hatırladım ve kendimden utandım. Şimdi benim sizden ricam, bana yirmi tane öğrenci getirmenizdir. Kayıt konusunda yardımcı olacağım." der.

Novasibisk'te Türk öğrencilerin okuduğu Teknik üniversitenin dekanlarından Viktor Nikolayevic İstanbul'a gelip Sadettin Beye misafir olur. Ülkesine döndükten birkaç hafta sonra Sadettin Bey Novasibirsk'e gider. Sadettin Beyin geldiğini duyan Viktor Bey, onu evine davet eder. Akşam oradaki Kolejden Genel Müdür Kerim Yüksel Bey ve iki öğretmeni de yanına alan Sadettin Bey Viktor Beylere misafirliğe gider. Özenle hazırlanan ve özellikle balık yemeklerinin ağırlıkta olduğu oldukça mükellef bir sofra, misafirleri beklemektedir. Bizim Karadenizlilerin yaptıkları gibi börek dâhil balık yemeklerinin her çeşidi mevcuttur. Sofrada bir balık tatlısı eksiktir. Üstün bir maharetle bu yemekleri hazırlayan evin hanımı Etrauh Ludmila Ivanova, Ural Ruslarındanmış. Urallılar balık yemekleri konusunda ülke çapında söz sahibi imiş. Tabi bu kadar mükellef bir sofradan sonra bir sürü bulaşık çıkmış. Sadettin Bey, Turgut Akşehir ve Behçet Polat Beye yavaşça: "Bu hanımefendi oldukça mülahham, haliyle akşama kadar yemekle uğraşmıştır. Bir de sabaha kadar bulaşık yıkatmayalım. Çaresine bakıverin." diye rica eder. Öğretmenler farkettirmeden mutfağa girerler. Kerim Beyle, Sadettin Bey, ev sahiplerini kasten lafa tutup vakit kazanmaya bakarlar. Aradan epeyce zaman geçtikten sonra Ludmila Hanım meyveleri getirmek için mutfağa girer. Girmesiyle de çığlığı basması bir olur: "Viktor, Viktor buraya gel! Buraya gel!" Viktor Bey telâşla yerinden fırlar, arkasından bizimkiler de mutfağa girerler bakarlar ki; iki öğretmen önlükleri giymiş tabak, çanak ne varsa yıkadıktan sonra yerleri paspas yapmaktalar. Bu manzarayı gören hanımefendinin gözleri fal taşı gibi açılmış ve şaşkınlık içinde onları seyretmektedir. Viktor Bey de en az eşi kadar şaşkındır. Ludmila Hanım: "Viktor, fotoğraf makinasını getir. Şu anı tesbit et. Fakültedeki arkadaşlara gösterelim." der. Fotoğraf-

lar çekildikten sonra, odaya dönünce Ludmila Hanım gözleri yaşlı olarak der ki: "Benim bir kızım, bir de torunum var. Her hafta onları çağırırım. Hafta sonunu burada geçirirler. Yemekleri ben yaparım, bulaşıkları da ben yıkarım. Kızım da torunum da bana pek yardımcı olmaz. Fakat bu gençler beni hayretler içinde bıraktılar. Söyleyecek söz bulamıyorum." Viktor Bey de: "Ben hâlâ gördüklerime inanabilmiş değilim. Eğer bir milletin genç nesilleri bu kadar mütevazı olabilirlerse, o milletin geleceği çok parlak olur. Onun için ben ülkenizin yöneticilerini kutluyorum." der.

Urumçi

Sadettin Bey, Orta Asya'dan sonra, Çin ve Doğu Türkistan'a gitmek için yola çıkar. Almatı'dan, Gülçe şehrine oradan da Urumçi'ye gitmeyi planlar. Aynı akşam otobüse binip yola koyulur. Hava fevkalâde sıcaktır. Otobüsün camları açılmaz, koridorun içi yolcuların eşyaları ile doludur. On saatlik bir yolculuktan sonra sınıra on üç km mesafede bir köye inerler. Güneşin doğmasına kırk beş dakika vardır. Su yoktur. Sadettin Bey kalabalığa: "Türkçe bilen yok mu?" diye seslenir. Bu seslenmeden sonra bir kişi yanına yaklaşıp: "Türk müsün?" diye sorar. Adam, iki yıl İstanbul'da kaldığını, bu otobüsten inecek bir yolcu beklediğini fakat beklediği kişinin gelmediğini söyler. Sadettin Beyi arabasına alıp pansiyon olarak çalıştırdığı evine götürür. Bahçe kenarındaki tulumbalı kuyudan abdestini alıp bir kenarda namazını kılar.

Gümrükte sırası yaklaşırken, temiz simalı bir bey gözüne ilişir. Selâmlaşırlar. Bu zat, İstanbul Zeytinburnu'nda oturmaktadır. Tanışırlar. İsmi M. Ali olan bu kişi, Sadettin Beyin pasaportunu görünce: "Bu vizeyle ancak Almatı'dan Urumçi'ye gidebilirsiniz" der. Rus Müdür ise: "Bu vize ile sizi, Çin sınırından mutlaka geri çevirirler. Eğer aradaki iki yüz elli metrelik yolu, bu sıcakta, yüklerinle gidip sonra geri dönmeyi göze alıyorsan seni bırakayım." der. Bunun üzerine Sadettin Bey aynı yoldan geri döner. Ertesi gün için uçak bileti alı-

nır, Necati Beyle Uçağa biner ve Cenab-ı Hakkın işlerini kolaylaştırması için dua etmeye başlar. Fakat arkadan tiz perdeden İngilizce konuşan birisinin sesi kendisini son derece rahatsız eder. Arada bir adama manalı manalı bakıp “Lütfen biraz yavaş konuşun.” mesajı vermeye çalışır, ama adam oralı olmaz. Necati Bey: “Kardeşim sabredeceğiz bu da ayrı bir imtihan demek ki.” diye moral vermeye çalışır. Nihayet Urumçi havalimanına inerler. Üzerlerindeki eşya ve malların deklare işlemini yapmakta olan memura yaklaşan Sadettin Bey, bakar ki, memurun kaleminin mürekkebi bitmiş. Hemen kendisine bir kalem uzatır ve sizde kalsın der.

Bu arada memur pasaportunu ister, adam pasaportlara bakar ve Türkçe: “Siz Türk müsünüz?” diye sorar. Sorunun sıcaklığından ve adamın Türkçe konuşmasından memnun olan Sadettin Bey içinden: “Galiba yeni bir inayet kapısı aralanıyor.” diye geçirirken de memura “Evet” der. Memur: “Valizleriniz nerede? diye sorar. Valizlerini alıp gelirler. Bu arada memura ismini sorarlar. Adamın adının Necat olduğunu öğrenince de tevil-i ehâdisle yani olayların dilinden sonuç çıkarma anlayışı ile: “Necat, kurtulmak manasınadır.” diye güzel bir yorum yaparlar. Bir yandan da Necat, diğer memurların yanında çantaları açar da bir problem çıkarsa diye endişe ederler. Çünkü memurların önündeki tezgâhın üzeri televizyon, video, teyp ve kasetlerle doludur. Kasetler tek tek incelenmekte ve şüpheli bulunanlar bir kenara alınıp bekletilmektedir. Boş bir tezgâhın üzerine çantalarını bırakıp bir memur çağırırlar. Adam çantalara şöyle bir bakar ve: “Tamam, tamam, kapatın.” deyip geçme izni verir. Hiçbir sıkıntı çıkmadan geçtiklerine sevinip, Cenab-ı Hakk’a hamdederler. Urumçi’de görüşebilecekleri tek aile, Sadettin Beyin İstanbul’dan tanıdığı ve okumak için ta Urumçi’den İstanbul’a gelmiş olan Asgar isimli öğrencinin ailesidir. Asgar bir mektup

yazmış ve ailesinin adresini vermiştir. Çinli olduğu anlaşılan bir taksi şoförüne Asgar'ın mektup üzerine Arap harfleriyle yazdığı adresi gösterirler. Çinli: "Ben bu yazıyı okuyamam." der. Tam bu esnada, uçakta sesinden rahatsız oldukları adam yanlarına gelir ve Türkçe: "Beyler, bir problem mi var?" diye sorar. Bizimkiler hayret içinde kalır ve meseleyi anlatırlar. Sonra birlikte bir taksiye binerler ve şehre doğru yola çıkarlar. Yolda adamla tanışırlar. Adam aslen Avustralyalı olduğunu, orada yaşayan Türkler vasıtasıyla Müslüman olarak Nahit ismini aldığını söyler. İki saatlik bir aramadan sonra adrese ulaşırlar. Bir hanım kapıyı açar, mektubu görünce, çığlık atarak: "Asgar'dan mektup var!" diye müjde verir. Asgar'ın babası da gelir, Sadettin Bey ve arkadaşlarını içeri buyur ederler. Meryem Hanımla Sıddık Bey seccadelerini serip namaz kılmaya hazırlanırken bizimkiler gelmiştir. Sadettin Beyler de hazırlıklarını yapar ve öğle namazını eda ederler. Namazdan sonra yemeklerini yeyip çaylarını yudumlarken Asgar ile nasıl tanıştıklarını anlatırlar. Sıddık Bey: "Urumçi meyve ve sebze halinde yıllardır müdürüm. Dört aydır hastaydım. Son bir haftadır, kendimi iyi hissetmeye başladım. Hafta başından bu yana da bugün gideyim, yarın gideyim diye düşünüyordum. Fakat anlayamadığım bir duyguyla, sanki bir haber veya bir misafir gelecekmiş gibi bir beklentiye girdim. Allah sizi gönderdi. Urumçi'den gidinceye kadar misafirimsiniz. Ben hep sizinle beraber olacağım." der.

Yemekten sonra dışarı çıkarlar Sıddık Bey, Sadettin Beyi ve arkadaşlarını bazı mühim kişilerle tanıştırır. İki yıl önce kurulan İlâhiyat Fakültesinin Dekanını ziyaret ederler. Çin'in değişik yerlerinde iki yıl içinde tam yedi tane İlahiyat Fakültesinin ve birçok mescidin açıldığını sohbetler sırasında öğrenirler.

Sadettin Bey, Çin asıllı Hui Müslümanlar ile tanışmak ister. Sıddık Bey, Pekin'de yaşayan bir tanıdığına telefon eder ve ellerine bir adres verir. Uçağa binerken Sıddık Bey onları aynı uçakla Pekin'e giden bir Çinli polis dostu ile tanıştırır. Gece yarısı Pekin'e inerler. Polis yanlarında olduğu için çantaları pek aranmaz. Polis bir taksici ile sıkı bir pazarlık yapar ve taksinin plakasını da alıp Sadettin Beyleri uğurlar. Şehir ile hava alanının arası yetmiş beş km dir. Fakat otuz km sonra taksi arızalanır. Bakarlar şoför hiç oralı değildir, adamın bu duruma alışkın olduğu her halinden bellidir. İnip kaputu açar, araba su kaynatmıştır, motorun soğuması için biraz bekler sonra da yola devam ederler ve sağ selamet verilen adrese ulaşırlar. Sabah ev sahibiyle vedalaşıp çıkarlar. On sekiz milyonluk Pekin'inde yapayalnızdırlar. Almatı'ya vize almak için Rus konsolosluğuna giderler. Konsolosluğun önü çok kalabalıktır. "Ya rabbi bize yardım et!" diye duaya başlarlar. Bu sırada uzaklardan Saadettin Beyin kulağına Türkçe hem de Anadolu aksanı ile bağrışmalar gelir. Necati Beye: "Necati Bey sesleri duyuyor musun?" der. Necati Bey: "Ne sesi?" deyince Sadettin Bey: "Birileri Türkçe konuşuyor." der. Necati Bey: "Yok kardeşim, sen hayal kuruyorsun!" der. Ama dikkatle dinleyince o da sesi duyar. Sesin geldiği tarafa doğru yürümeye başlayan Sadettin Bey: "Evet, bunlar bizim insanımız!" der. Yanlarına sokulup selâm verir. Selâmını alırlar. Adamlar kendilerinin Kayserili olduklarını, üç seneden beri trenlerle Polonya'ya kadar gidip döndüklerini, ipek ve benzeri şeylerin ticaretiyle uğraştıklarını söylerler. Sadettin Bey: "Ben de Aksekiliyim!" deyince gülüşmeye başlarlar ancak adamların yardımcı olacak durumları yoktur, çünkü trenleri kalkmak üzeredir. Fakat tam o sırada içlerinden birisi: "Hemşehrim, şu giden adama koş, yetiş. Adı Elmas'tır ve Uygur'dur. Pasaportunu göster, içeriye girmek

için sana yardımcı olur. Yoksa burada on beş gündür bekleyen insanlar var. Elmas sana yüzelli yen karşılığında üzerinde bu günün (17-07-1992 Pazartesi) tarihi olan mühürlü bir kağıt verecek onu al ve hemen sıraya gir. On dakika sonra kapatıp, iki saat sonra açarlar." der. Sadettin Bey, yıldırım hızıyla Elmas'ı yakalar. Söylenenleri yapar, kâğıdı alıp sıraya girer. Ama şimdi içeride kimle muhatap olacaktır, dili yoktur, bir aksilik olursa, derdini kime anlatacaktır; işte böyle bir sürü vesvese ve kafasından atamadığı bir sürü sıkıntı içinde iken, tam arkasındaki adam: "Arkadaş, Türk müsün?" diye sorar. Bu tevafuku Allah'ın büyük bir lütfu kabul eden Sadettin Bey lâyık olmadığını düşündüğü bu inayetlerden dolayı her zaman olduğu gibi içinden yine bir "Estağfirullah" çeker. Adamla tanışırlar, genç adam okulunu iyi bir derece ile bitirdiği için devlet tarafından Amerika'ya gönderilecekmiş fakat babası: "Evladım, orada sahipsiz kalır kimliğini unutursun. Mümkünse İslam ülkelerinden birisine git. Yoksa kalsın." dediği için, Ahmet Erkin Türk isimli bu genç, Türkiye'ye yakınlığı dolayısı ile Suriye'yi tercih etmiş. Devleti de bu talebi kabul etmiş. Suriye'de okurken Türk talebelerle tanışmış. Yakın diyaloğu vesilesiyle de Türkçe'yi mükemmel şekilde öğrenmiş. Pekin'de kaldıkları müddetçe bu genç Sadettin Beylerden hiç ayrılmaz. Erkin'in gayretiyle vize işlemleri biter. Her akşam üniversite camiasından bir ilim adamının evinde yapılan sohbetlere katılırlar. Gündüzleri Pekin'i ve Pekin'e altmış km uzaklıktaki Çin Seddi'ni gezerler. Yol üzerinde gördükleri yekpare mermerden yapılmış kırk beş ton ağırlıklı fil, dinazor, deve ve sair hayvan heykelleri ve Çin sarayları Sadettin ve Necati Beyi adeta büyüler.

Pekin merkezine yakın bir semtteki Hui Müslümanlarının mescidine giderler. Gördükleri manzaradan gözleri yaşarır. Bu büyük mescid, gençlerle doludur. Kalabalık olan cama-

atin hâlini görüntülemesine her ne sebeple ise izin vermezler. Caminin imamı ile görüşürler. Altı yedi asır önce Ara tacirler gelmiş, müslümanlığı anlatmışlar. Sonra evlenip orada kalmışlar. Şu anda Çin'de elli milyon Müslüman nüfus varmış. Buradaki Müslümanlar genellikle Hanefi mezhebinden imiş. Yakın zamana kadar Suudi Arabistan'ın yardım ettiği ve yedi yüz elli talebesi bulunan Arap Edebiyatı ve Filolojisi Bölümü sıkıntı içindeymiş. Erkin'in kardeşi de Medine'de okuyormuş onunla da tanışırlar. Pekin'den Urumçi'ye oradan Kaşgar'a dönerler.

Sadetin Bey, Çin'i Rusya'dan farklı görür, bakın notlarında Çin hakkında neler söylüyor: "Çin'deki komünist sistem eğer bizim gördüğümüz kadar ise, kapitalist bir ülkeden farkı yok. Çünkü dükkânlar kapılarının önüne kadar taşan mallarla dolu. İstediğiniz her şeyi bulup almak mümkün. Fiyatlar uygun. Pekin'in Tokyo'dan farklı bir tarafı yok. Gökdelenleri, modern iş merkezleri tertemiz. Trafik kaidelerine fevkalâde hassasiyet gösteriliyor. Herkes kesesine uygun her çeşit yiyeceği bulabileceği bir lokanta bulabiliyor. Hatta hassasiyetiniz varsa 'Müslüman Aşhanesi' yazılı ve üzerinde 'Besmele' yazısı bulunan levhalar sizi istediğiniz yere ulaştırıyor. Etler Besmeleli. Pekin'deki bisiklet ordusu cidden görülmeye değer."

Kaşgar'da tedirgin bir ortama düşerler. Canı burnuna gelen Sadettin Bey dayanamaz ve kendilerini misafir edecek kişiye: "Abdurrahim Bey, lütfen yeter, artık neredeyse 'Nefes almayın, duyarlar!' diyeceksin. Burada bir dakika durmak istemiyorum. Allah aşkına bize taksi mi, tren mi, uçak mı bulacaksın, ne olursa olsun, parası da mühim değil, bir şey bul biz burayı terk edelim. Biz böyle esaretle yaşamaya alışık değiliz." der. Bu çıkışma üzerine onları Kaşgarlı Mahmud'un yeni restore edilmiş mescidine, oradan da Yusuf Has Hâcib'in

divanından mısraların bulunduğu mütevazı türbesine götürürler. Sonra Kaşgar'ı gezerler. Şehrin manzarası onları şaşırtır. Her şeye rağmen sokaklarda İslâmiyet'in ağırlığı görülmektedir. Kadınlar başlarından aşağıya koyu kahverengi bir örtü saldıkları için yüzleri görülmemektedir. Şehri gezerken tedirginliğin sadece Abdurrahim Beye mahsus olmadığını görürler; görüştükleri herkeste bu tedirginlik vardır.

Sadettin Bey: "Pekin, Şangay gibi yerlerde baskı görülmüyor ama değişik ırklar ayaklanır endişesiyle, buralarda farklı uygulama var. Takriben 30-40 yıl önce Taklamakan Çölü'nde yapılan nükleer denemeler yüzünden o senelerde doğan çocukların %30'u sakat kalmış. Daha bir sürü dert dinledik, yüreğimiz parçalandı. Artık o günler geride kalmış ama hâlâ o kâbusların izi görülüyor."

Romanya

Sovyetlerin dağılmasından sonra Orta Asya'ya olduğu gibi balkanlara da gidenler olur. Bu heyetlerden biri de Romanya'ya gider. Köstenceye vardıklarında orada yaşayan Müslüman Tatarlar, devrin zalim diktatörü Çavuşesku'nun kendilerine yaptığı zulmümlerden birini şöyle anlatırlar: "Müslümanların şehir kenarlarında, bahçe içerisinde müstakil evleri vardı. Her birinin bahçesinden yıl boyunca ailesine yetecek kadar mahsül çıkıyordu. Ayrıca sığır, koyun, tavuk gibi hayvanları bahçelerinde besler, et, süt, yumurta, yağ gibi ihtiyaçlarını karşılarlardı. Çavuşesku yol ve fabrika yapılacak diye, Müslümanları yerlerinden çıkardı. Sonra onları, inşa ettirdiği otuz beş, kırk metre karelik ufacık evlere sıkıştırdı. Buna tahammül edemeyip intihar edenler oldu. Öyle ferah ve rahat evlere alışan insanlardan bazıları bu mezar gibi evlere bir türlü alışamamışlardı."

Bu heyet Romanya'dan Bulgaristan'a oradan da Makedonya'ya geçer. Yol boyunca sıralanan köylerden geçerken kendilerini sanki Türkiye'de geziyormuş gibi hissederler. Tetova'ya varıp Müftü Efendiyi ziyaret ederler. Müftü der ki: "Buralarda dini hayatı canlı tutanlar çingenelerdir." Gerçekten de bu pırlanta kalpli çingeneler buralarda İslâmiyete girmiş ve günlük hayatlarını ona göre şekillendirmişler. Kominizm rejmi gelince soydaşlarımız kendilerini ve çoluk çocuklarını koruma gayesiyle evlerinin etrafını içerisi görülmeyecek şekilde yüksek duvarlar ile çevirmişler. Tito rejimi: "Siz duvarlar arkasında gizli işler çeviriyorsunuz." diyerek bu duvarları ya yıktırmış ya da kapılarına içerisi rahat görülecek şekilde ızgaralar açtırmış.

Tiran

Aynı grup, Arnavutluk gümrük kapısından geçerken yol boyunca çocukların sapan taşlarına hedef olmamak için yanlarında çiklet, bisküvi vs. bulundurma konusunda ikaz alır. İkaz haklı çıkar. Arabalara sapan taşı atmak için yol kenarlarına dizilmiş çocuklara sakız ve bisküvi fırlatılır.

Tiran'da kaldıkları iki-üç gün zarfında Tiran otelinin tam karşısındaki İskender Câmiînde namazlarını cemaatle kılarlar. Bu arada Milli Eğitim Bakanı onları bir otelin lokantasına yemeğe davet eder. Yemek esnasında haberleri seyrederken, bir uçaktan önde papazlar arkada değişik yaş grubunda takriben iki yüz kişinin indiğini görürler. Bunların kim olduklarını ve Arnavutluk'a ne maksatla geldiklerini sorarlar. Bunların, Jassius filminin galası için geldiklerini, bu filmin de Hristiyanlık propagandası mahiyetinde olduğunu iki aydır halka bedava seyrettirildiğini öğrenirler. Ayrıca kaldıkları otelin lobisinde, Unesco tarafından Arnavut çocuklara, yeni yıl dolayısıyla hazırlanmış hediyelerin, paketler halinde kızlı-erkekli gençler tarafından en ücra köylere kadar dağıtıldığını da öğrenirler. Aynı filme, hediye dağıtma olayına ve bu gruba daha önce Moğolistan'ın Ulanbatur şehrinde de rastlayanlar olmuştur.

Stilip

Bosna katliamının sürdüğü günlerde bir grup da Aliya İzzet Begoviç ile görüşmek için yola çıkar. İzzet Begoviç, talepte bulunan gruba yardımcısını göndererek, endişesini bildirip onların Bosna'ya gelmemesini ister. Fakat arkadaşlar Üsküp'ten Viyana'ya, oradan da Zagrep'e geçerler. Zagrep camiinde bizzat İzzet Begoviç'in yardımcısı Selim Çeloviç ile karşılaşırlar. Çeloviç kendilerini Bosna'ya götürecek bir kuryeden bahseder. Zagrep'ten trenle Slovenya'nın başkentine gelirler. Oradan da otobüsle Stilip'e hareket ederler. Sırplarla Hırvatlar arasında da savaş devam etmektedir. Bu sebepten otobüsleri bazen stablize yollara girer. Bir ara asfalttan ayrılıp deniz kenarına inerler. Arabalı vapurla, şirin bir kasabada mecburi ikamet yaparlar. Garajda herkesi otobüsten indirip garajın altındaki sığınağa alırlar. Öğle vakti girmiş olduğundan arkadaşlar namazlarını kılarlarken bombalar da vızır vızır üzerlerinden geçip şehrin üstüne düşmeye başlar. Grupta bulunan Halid Beyin gazetecilik damarı tutar ve mesleğinin gereğini yerine getirmek için, bütün ısrarlara ve polisin müdahalesine rağmen şehre dalar. Merhum Cezmi Beyle Sadettin Bey öylece kalakalırlar. Çok yorgun oldukları için Sadettin Bey gider otobüsün içine uzanır. Bombalara rağmen yarım saat kadar uyur. Bombalama durduktan sonra yolcular toplanır ve otobüs yoluna devam ederek Stilip'e varır. Savaştan dolayı evlerini terk eden çocuk, yaşlı, kadın

binlerce insanın sinemalara, stadyumlara ve diğer toplu yerlere doldurulması sözle anlatılacak manzaralar cinsinden değildir. Böyle bir yerde yaşlı bir nine, bizimkilerin Türk olduklarını fark edip yanlarına yaklaşarak: "Eğer dedemiz Sultan Murat olsaydı, bizi bu günlere koymazdı!" der. Bu tarihi sözler gruptaki arkadaşların ruhlarına işler ve onları can evlerinden vurur.

Uzakdoğu

Arkadaşlar, Japonya, G. Kore, Tayvan, Tayland, Singapur, Filipinler, Hong Kong, Malezya, Endenozya ve Fatani Bölgesi'ni (Malezya ile Tayland arasında) de içine alan 39 günlük uzun seyahat programı çıkarmış. Uzakdoğu çok merak ettiğim bir yerdi ve oralara gidebileceğim hiç aklıma gelmemişti doğrusu. Bir gün İsmail Bey: "Abi pasaportunuzu verin, uzakdoğu ülkelerinden bazıları için vize almamız gerekiyor, sizinle oralara gideceğiz." deyince önce çok şaşırdım, sonra da çok memnun oldum. Aradan kısa bir süre geçtikten sonra gerekli vizeler alınmış, yol hazırlıklarımız tamamlanmıştı. 1993 yılı temmuz ayında ilk durağımız Singapur olmak üzere yukarıda isimlerini sıraladığım ülkelere doğru hareket ettik. On üç saatlik bir uçak yolculuğundan sonra Singapur'un şaşırtıcı güzelliği ile karşı karşıyaydık. Burada, arkadaşların daha önce tanıştığı bir Müslümanın evine misafir olduk. Ev sahibimiz, biz rahat edelim diye ailesini bir tanıdığına bırakmış. İki gün boyunca şehri ve İslâmî hizmetlerin yapıldığı yerleri gezdik. Sıcak bir iklimde sıcak bir ilgi görüyorduk. Tanıştığımızı insanlar turistik bir adadaki dev akvaryumu görmemizi özellikle tavsiye ediyorlardı. Nihayet merakımızı gidermek için bu akvaryumun bulunduğu adaya gittik. Gördüklerimiz karşısında gözlerimize inanamadık. Tek kelime ile gördüklerimeze hayran kaldık. Hatta İsmail Bey, ilk başta, başka şeylere zaman harcamasak

iyi olur diye gönülsüzlük izhar ettiği halde, adayı ve akvaryumu görünce iyi ki de gelmişiz demek ihtiyacı hissetmişti.

Doğrusu bu küçük ülke; temizliği, devasa deniz limanı, üniversitelerinin eğitim anlayışı ve bunlardan da öte, idealist Müslümanların samimi gayretleriyle meydana getirilmiş olan o güzel hizmet havası; doğrusu Singapur'dan ayrılmayı canım hiç istemedi.

Güney Kore

Uzak Doğu ziyaretleri esnasında bir grup arkadaş Güney Kore'den Hong Kong'a gidecektir. "Yukarı tayfun var" gerekçesiyle hava alanından geri dönmek zorunda kalırlar. Hong Kong'taki programa yetişemiyoruz diye üzülürlerken, Cüneyd Beyin her daim yanında taşıdığı tahsili döneminde tanıştığı arkadaşlarının isim, adres ve telefonlarının bulunduğu defter imdatlarına yetişir. Cüneyd Bey, yedi sene Medine'de kalmış Muhammed Hamidullah isimli bir profesörün Seul'de yaşadığını hatırlar. Telefon açarlar. Tunus'ta dört sene kalmış ve Arapçayı güzel bir şekilde konuşan Koreli, Hristiyan bir hanım telefona çıkar ve: "Şayet Üniversiteye gelirseniz, hem sizinle tanışırız, hem de sizi Hamidullah Beye götürürüm." der. Üniversiteye vardıklarında bu bayan profesörün odasındaki masanın kendileri için, çesit çeşit meyve ve meyve suları ile donatmış olduğunu görürler. Tanışırlar biraz dinlenirler daha sonra üniversite tarafından tahsis edilmiş bir arabayla Hamidullah Beyin evine giderler. Görüşmeler güzel bir sohbet havasında geçer. Kalkmak için izin istediklerinde Hamidullah Bey: "Akşam namazını burada kılalım." der. Namazdan sonra da: "Bu akşam vaktinde, siz olsanız misafirinizi bırakır mısınız? Siz gelir gelmez hanım mutfakta yemek hazırlığına başladı. Sizi katiyen bırak-

mam." diyen ev sahibini kıramazlar. Hamidullah Bey, Kore'deki İslâmî hizmetlerin yetersizliğinden dert yanar. Bu arada vitrindeki bir resim dikkatlerini çeker. Büyük bir avlu içinde okul olduğu muhakkak olan bir bina vardır. Avlu içinde de küçük bir mescit. Avluyu çevreleyen duvarın kenarlarında da yemyeşil ağaçlar vardır. Aynı resmin hemen yanında başka bir resim daha vardır; bu resim de öteki resmin aynısıdır ama öteki resimde her şey yerli yerinde iken bu resimde mescit yoktur. Merakla bu hususu sorarlar. Hamidullah Bey, Kore İslâm Cemiyeti Başkanı olduğunu, bu binanın bir Hristiyan okulu iken işletilemediği için satılığa çıkarıldığını, kendilerinin aldıklarını, fakat daha önce taahhüdde bulunanların sonra bundan vazgeçmeleri sebebiyle zor durumda kalıp mahkemelik olduklarını, karşı tarafın okula el koyduğunu ve mescidin yıkıldığını anlatır. Hamidullah Bey en büyük emelinin okulu açtırmak ve mescidi yine eski yerine yaptırmak olduğunu söyler. Eğitim konusundaki sohbet uzar ve çok güzel fikir alış-verişi olur. Daha sonra bu zat Türkiye'ye gelir.

Manila

Heyet Güney Kore'den sonra Filipinlerin başşehri Manila'ya gider. Şehri gezerken kapıları ve pencereleri olmayan büyükçe bir camiye varırlar. Mescidin içi oldukça temiz ve yerler mermerdir. Oralarda hava oldukça sıcaktır ve hemen hemen her gün bir saat kadar da yağmur yağmaktadır. O gün de hava oldukça sıcak ve rutubetlidir. Caminin avlusunda dinlenirken yanlarına yirmi beş yaşlarında bir genç yaklaşıp Cüneyd Beyle Arapça konuşmaya başlar. Konuşmalar sonunda şunları öğrenirler. Bu genç aslen Filistinlidir. Filipinlere okumaya gelmiştir. Bir gün önce bir arkadaşı ile burada saat 14'de buluşmak üzere anlaşmışlardır. Fakat ne-

rede buluşacaklarını unutmuştur. Onun için namaz vakti bu camiye gelir. Rehavet sebebiyle bir kenarda uyuyup kalır. Bizimkilerin konuşmaları ile uyanınca yabancı olduklarını anlayıp yanlarına gelir.

Bu genç onlara Manila'da kaldıkları dört gün boyunca rehberlik yapar. Bir gün otelde iken otele yakın olan mescitten vaktin ezanı yükselince cemaate katılmak üzere kalkıp mescide giderler. Otuz kişilik cemaatin hemen hepsi gençtir. Sadettin Bey namazdan sonra kapıyı tutarak mütebessim bir çehre ile kimseyi bırakmıyorum, der gibi hareketler yapmaya başlar. Cüneyd Bey, yarı Arapça yarı İngilizce, kendilerinin Türkiye'den geldiklerini, sohbet etmek istediklerini söyler. Onlar da memnuniyetle kabul ederler. Gençlerin çoğu lisede bir kısmı da üniversitede okumaktadır. İmam Efendinin oğlu da oradadır. İmam bizim arkadaşlara: "Bu benim oğlum. Onu Türkiye'ye gütürüp okumasına yardımcı olursanız size çok dua ederim." der. Camideki gençlerden beş tanesi daha: "Biz de gitmek isteriz." derler. Bu gençlere Türkiye'ye gelmek nasip olur.

Fatani

Fatani Bölgesi, Malezya ile Tayland arasında yaklaşık 200 km uzunluğunda kısmen dini esaslara göre yönetilen bir bölgedir. Cemaate namazı, ikamet ettiği yerde Başbakan kıldırmaktadır. Umumiyetle bütün Uzakdoğu'da olduğu gibi Fatani'de de insanlar çok sempatik ve sıcakkanlıdırlar. Namaza ve tesettüre çok dikkat edilmektedir. Bizimkiler Hindistan cevizinin maymunlara toplatılmasına orada şahit olurlar şöyle ki: Maymunun boğazında bir halka ve bu halkaya bağlı bir tel bulunmaktadır. İnsanlar maymunu kızdırınca maymun süratle ağaca tırmanıyor ve oradan Hindistan cevizlerini bulup,

kendine göre bir şeyler söyleyerek, cevizleri hışımla aşağıdakilerin üzerine fırlatıyor. Böylelikle, insanlar, çıkılması çok güç olan bu ağaçlardaki meyveleri toplamış oluyorlar.

Tayland

Fatani Bölgesi ile Tayland sınırının arası yaklaşık yedi yüz metre civarında. Fatani'den Tayland'a geçmek isteyen arkadaşlar; bu kısa mesafeyi, vasıta tutulamadığı için yaya olarak yürümek zorunda kalırlar. Havanın sıcak ve rutubetli oluşu, yüklerini iyice ağırlaştırır ve yedi yüz metrelik yol sanki yedi kilometre olur. Arkadaşlar Tayland'a geçip bir otele yerleşirler. Otelde dinlenirken saat on bir sıralarında, otelde çalışan genç bir garson, büyük ve kristal bir tabak içindeki en nadide tropikal meyveleri küçük bir sütunun üzerindeki Buda heykelinin önüne kor, hemen yanına da etrafa güzel kokular neşreden bir yağlı kâğıdı yakıp bırakır gider. İki saat sonra, aynı garson, gelip o meyveleri toplayıp götürür. Arkadaşlar merak edip de bunun ne anlama geldiğini sorunca bu meselenin sebebini şöyle izah eder: "Budist inanç ve âdetlerine göre, ataların ruhu öğle saatlerinde geleceği için, gelen ruhlara en güzel meyvelerden ikram edilir ve güzel kokularla karşılama yapılır. Daha sonra bu inancın diğer ülkelerde de geçerli olduğuna şahit olacaklardır.

Otelden, bir vasıta ile Bang Kong'a giderler. Bir otele yerleştikten sonra öbür gün sabahleyin, Müslüman Okulu olarak bilinen, her din ve ırk mensubu çocukların bulunduğu bir eğitim yuvasını ziyarete giderler. İki bin öğrencinin yatılı olarak bulunduğu, orta ve lise eğitimi veren okulun müdürü, okul faaliyetleri hakkında misafirlere bilgi verip okulu gezdirir. Öğle vakti topluca yemeğe inerler. Müdür, öğrencilerden %80'inin Müslüman ailelerden, diğerlerinin de de-

ğişik dinlerden olduğunu, namaz ve tesettür mevzuunda asla mecburiyet bulunmadığını, ülkenin Kral ve Kraliçe tarafından yönetildiğini, halkın onları sevdiğini, onların da halkı çok sevdiğini hiç kimsenin dini inançlarına müdahale etmediklerini söyler. Krallık olmasına rağmen ülkede demokratik bir hava vardır, ülkede ezana da saygı vardır, heyet, lokantada yemek yerken bir ara televizyon normal yayınına ara verir ve ekrana bir gül bahçesi yansır. Arkasından güllerin arasında Kur'an-ı Kerim sayfası gösterilir ve güzel sesli bir müezzin ezan okunmaya başlar. Bizimkiler hayret edince: "Tayland'da her ezan vakti geldiğinde televizyonlar derhal yayınını keserek Müslümanlara namaz vaktinin geldiğini hatırlatır. Sonra normal yayınına döner." diye izah getirirler. Şehirde yirmi tane cami ve birçok ufak mescitler vardır. Bunların yanında Kur'an Kursu tarzında; fakat Fen ilimlerinin de okutulduğu, diplomaları devlet tarafından tasdikli okullar da mevcuttur.

Japonya

Heyet, Japonya'ya girişte gümrükten geçerken pasaport kontrolü sırasında büyük sıkıntı çeker. Vazifeli memur dil problemi sebebiyle acayip el kol hareketleriyle sayı saydırmak istediğini belirtir. Bizimkiler Türkçe bir, iki, üç diye saymaya başlayınca memur: "Okey" der. Bu garip talebin sebebini sonradan öğreniyorlar. Bu uygulamanın sebebi, İranlılarmış. İran uyruklu bazı kimselerin uyuşturucuya bulaşmaları Japonları rahatsız ediyormuş. Bizimkileri de onlara benzettikleri için uğraştırmışlar. Sayıları Farsça değil de Türkçe sayınca okey vermişler.

Heyetteki arkadaşlara Tokyo'da Cuma namazı kılmak da nasip olmuş. O gün de Japon Müslümanlar arasında ilk defa bir

tanışma toplantısı tertiplenmiş. Bu güzel bir tevafuk olmuştur. Çoluk çocuk, yaşlı genç, kadın erkek her seviyede Müslüman bir araya gelmiş dertlerini, ümitlerini paylaşıyorlar. Bazılarının geleceğe yönelik şuurlu konuşmaları bizim grubu oldukça hislendirir. Hatta içlerinden yetmişlik bir Japon: "Hristiyanlar çalışmış ve sayıları milyona yaklaşıyor. Biz niçin bugüne kadar en azından bu kadar olamadık?" diyerek yakınır. Bunun üzerine orada bulunan bazı Japon Müslüman gençler, Japon İslâm Cemiyeti Başkanı olan Abdülhâdî Beyden insanlarla daha sıkı bir diyalog kurulmasını isterler ve bu konuda üzerlerine düşen her şeyi yapmaya hazır olduklarını bildirirler. Bizimkiler daha sonra Abdulhadi Beyle, otelde bir görüşme yapar ve onu Türkiye'ye davet ederler, o da gelir. Hatta bazı Türk öğrencilerin Japon üniversitelerinde tahsil görmelerine yardımcı olur.

Tayvan

Tayvan'ın başşehri Taipi'ye vardıklarında, iklimin boğucu sıcaklığına rağmen, oradaki arkadaşların maneviyat dolu samimi sıcaklığı, onları öyle bir huzura ulaştırır ki oradan hiç ayırılmak istemezler. Mehmet, İbrahim ve Yavuz'un dört gün zarfında tanıştırdığı Tayvanlı gençler, daha sonra Hacca giderler. Güzel diyalog zemini vesilesiyle kendilerini halka sevdiren bu üç gencin evleri misafirlerle dolup taşmaktadır. Kendimizi, kültürümüzü yani Anadolu'nun gülen yüzünü tanıtmanın mutluluğu gözlerinden okunmaktadır.

Hong Kong

Hong Kong hava alanına inerken, bizimkiler, uçağın gökdelenlerin çatılarının üstünden geçmekte olduğunu görürler. Ufacık ama çok kalabalık bir yer olan Hong Kong'ta değişik milletlerden çok samimi ve sıcak insanlarla tanışırlar. Bilhas-

sa İsmail Beyin daha önceki gelişinde tanıştıkları Pakistanlı Ahmet, ateş gibidir. Bir heyecan fırtınası halinde, çatlarcasına gayret göstermektedir. Acele acele, sevinçli ve heyecanlı konuşması, merhum İbrahim Tabancayı hatırlatır. Yüzü de onun yüzüne çok benzemektedir. Kozmopolit bir bölge olan bu minik ülke, Uzak Doğu'nun ticaret merkezidir. Aynen Bang Kong'ta olduğu gibi burada da güzel camiler, küçüklü, büyüklü mescitler vardır. Şehrin merkezinde namaz kıldıkları Merkez Camii, Medine-i Münevvere'yi hatırlattığı için arkadaşlara başka bir huzur verir.

Malezya-Endenozya

Malezya'nın başşehri Kualalumpur'a giden ekip orada İlahiyat Fakültesini ziyaret eder. O zaman orada bulunan Dr. Ahmet Davutoğlu Bey gibi Türk hocalarla tanışırlar. Beş bin talebesi olan fakültede kız talebeler ekseriyeti teşkil etmektedir. Üniversitenin bahçesi bizim kampuslerden farksızdır. Üniversiteden sonra meşhur Sultan Şah Camii'ne Cuma namazı kılmaya giderler. Cemaat tam bir milletler mozayiğidir. Cuma hutbesi okunmazdan önce, minbere bizim Osmanlı sancaklarına benzer yeşil bir sancak asmaktadırlar. İmam minbere çıkınca, çok değişik bir manzara ortaya çıkmaktadır.

Malezya'dan Endonezya'ya geçerler. İkliminin tatlılığı ve o manevi havası ile ve bilhassa insanlarının içten gelen sıcaklığıyla hâsıl olan hâl, çok hoştur. Bir sene önce (1992) buraya gelenler, Başşehir Jakarta'da zengin bir Müslümanla tanışmışlar. Bu zat, villasını onlara tahsis etmiş, kendisi başka bir yere taşınmış. Çok samimi bir atmosfer oluşmuş. Bu evin yakınındaki cami gençlerle dolup taşıyor. Zaten Jakarta'da ufak ufak çok mescit mevcut. Minarelerinin başında bizde olduğu gibi hilâl yok. Onun yerine "Allah" lafzı yazılı.

Jakarta'da Milli Eğitim Bakanı ile tanışırlar ve bir okul açmak için görüşmeler yaparlar. 1995 yılında da bir Türk Koleji açılır.

Jakarta'da büyük mağazaları gezerler. Bir mağazayı gezerken akşam namazı vaktine on dakika kala bir anonsun sürekli tekrarlandığına şahit olurlar. Bu namaz anonsu imiş. Mağazanın müşterilerine namaz vakti mağazanın kapanacağı bildiriliyormuş. Mağazanın en üst katında büyük bir mescit olmasına rağmen bizimkiler ancak dokuzuncu sıradan mescide girip namaz kılabilmişler. İki bin adadan meydana gelen Endenozya'da 200 milyon insan yaşamaktadır. Bu büyük bir potansiyel demektir. Jakarta Üniversitesinin bahçesinde de çok büyük ve temiz bir cami mevcuttur. Beş bin kişi alan cami her vakit muntazaman dolmaktadır. Öğle sonrası neredeyse her gün bir gök gürültüsü ve şimşekle başlayan yağmur, arkadan hafif bir fırtına ile yarım saat devam etmektedir. Sonra berrak bir sema ve tebessüm eden bir güneş ortaya çıkmaktadır. Havalar mutedildir ve yirmi derecenin altına düşmemektedir. Gece yatarken kapı kilitleme adetleri yoktur. İnşaallah yakın gelecekte talihleri huzur ve güven içinde güneş gibi tebessüm eder.

2. BÖLÜM

ÖLÜMÜNE SEVDA

Issık Göl ve Altında Yatan Medeniyet

Bişkek'ten Issık Göl'e doğru giderken Tokmak şehrinde bir cami ve kursa uğradık. Tokmak'ın ilk Müslüman Türk devleti olan, Karahanlıların ilk merkezi olduğu söyleniyor. Yusuf Has Hacip, bir müddet burada kalmış ve meşhur kitabı Kutadgu Bilig'i 1069-1070 yıllarında burada yazmış. Buranın şimdiki halkına Dunganlar deniliyor. Dunganların anneleri Çinli, babaları Arap. Tokmak şehrinin yüzde 30'u Dungan.

Çin'den buraya göç etmişler. Camilerinin mimarî üslubu da Çin yapısına benziyor. Komünizm döneminde de Müslümanlıklarını çok sağlam yaşamışlar. Caminin karşısında hafız yetiştiren Kur'an kursları var. Yatılı kursun ismi Abdullah İbn-i Abbas Hıfız Merkezi. Yatakhanelerin kapılarında, Abdullah İbn-i Abbas Odası, Abdullah İbn-i Mesud Odası, Ali İbn-i Talip Odası yazılı. Çok güzel Kur'an okuyabiliyorlar. Yatılı kalan talebeler için yapılan programda imsaktan önce kalkıp teheccüd namazı kılmak, dua etmek, Kur'an okumak sonra sabah namazını kılmak, mekruh vakit çıkıncaya kadar yine ibadet ve dua ile meşguliyet var. Sonra uyku. Sonra kahvaltı ve duha, kuşluk namazı, var. Ondan sonra normal ders programı devam ediyor. Tokmaklılar, ziraatı ve ticareti de iyi biliyorlar. Kursun duvarlarında: "Salih bir mü'min bulunduğunda kurtuluş vesileleri bulunmuş olur." "Bil-hubbi

vel-iman, nedhulü'l cinân" Yani; "Sevgi ve iman ile cennetlere gireriz." yazılı.

Issık Göl, altından ve çevresinden termal sular çıkan ve bu yüzden donmayan göl. Issık, zaten 'sıcak' demek. Çevresindeki barajlar donuyor. Yüz seksen km uzunluğu, altmış, yetmiş km genişliği var. Gölün çevresi turistik bir yer olmuş. Uzay araştırmacıları, sporcular ve Sovyet astronotlar burada dinlenirlermiş. Şimdi herkes gelebiliyor. Temmuzda giriliyor. Yolları diğer yerlerden daha düzgün. Yolun iki tarafı ağaçlık. Yol boyu köyler var. Kızıl Örük köyü bunlardan birisi. Örük, 'erik' demek. Gölün suyu çok temiz. Hafif tuzlu.

Yol boyunca ayran satılır gibi kımız da satılıyor. Kırgızlar, atları besleyip etlerini yiyorlar. Zenginlerin cenazelerinde üç-dört besili at kesiliyor.

Geçtiğimiz yerlerde bizim Anadolu kadınları gibi başlarını örtenlere rastladık. Türkmenistan'da bir kadının örtünme şeklinden; kız mı, gelin mi, dul mu, evli mi yoksa eşinden ayrı mı olduğu anlaşılıyormuş. Burada böyle bir âdetten söz edilmedi.

Yollarda mezarlıklara da rastladık. Müslüman mezarlarında hilal; Rus mezarlarında ise yıldız işareti var. Rus mezarlarındaki işaretler Sovyetlerden önce haç imiş. Bazen karışık mezarlar da olabiliyor.

Issık Göl'ün altında bir şehir olduğu tespit edilmiş. Suyun altı metre kadar altında dar sokakları olan bir şehirmiş burası. Şu anda Amerikalılar bu şehirde kazı çalışmaları yapıyormuş. Gölde seksen farklı terkipte su kaynağı tespit edilmiş. Göl kenarından sıcaklığı kırk dereceyi bulan termal sular çıkarılıp kamp binalarının banyolarına veriliyor. Bazı hastalıklara şifa olan bu su çok fazla kükürt ihtiva ettiği ve döşemeyi çürüttüğü için su boruları her yıl yenileniyor.

Eskiden Issık Göl, mukaddes sayılıyormuş. Hatta şimdi bile ona kutsiyet atfedenler: "Beni günahlardan temizle." diye dua ediyorlarmış. Rivayete göre, bin sene önce Kahraman Manas bu göle gelip abdest almış... Issık Göl'ün içindeki alabalık türü diğer balıkları yiyormuş. Bu balıkların korkusundan balıklar sahile vuruyormuş.

Göl'ün çevresine 1982'de kamp binaları yapılmış. Tüp bölgesinden, kum üzerine örtü yapmak için kamyonlarla toprak taşınmış. Bu topraklar üzerine Sibirya'dan, Altaylar'dan çam vs. fidanlar getirilip yetiştirilmiş. Göl çeveresinde; ceviz, şeftali, elma, kara erik, kiraz, vişne ağaçları da yetiştiriliyor. Bunları bize orada işletme sahibi olan Gölbek (Gölbeyi, göl kenarında doğduğu için bu isim verilmiş) ile Emil Asan (Hasan) Aliyev anlattı. Emil Beyin yeğeni Azim Toktasunov, Türk kolejlerinden mezun olmuş. Şimdi Berlin'de üniversite okuyormuş. Usenkanov, Dünya Biyoloji Olimpiyat'ında birincilik kazanarak altın madalya almış.

Ceylanpınarlı Akbulak'tan Giriş

Kırgızistan'ın Kademçay şehrinden Şahmerdan'a giderken büyük bir cami yaptırılmış. İnsanlarda Şahmerdan'da Hz. Ali'nin mezarı olduğu kanaati var. Orada yaşayan ihtiyarlar yüz sene önce insanların mezara yakın bir bölgede saygısızlık yapıp gayri meşru davranışlarda bulundukları için büyük bir sel felaketine uğradıklarını söylüyorlar. Kademçay'da öğretmenlik yapan Mehmet Şahin Bey de beş-altı sene önce orada kamp ve piknik yapan lise ve üniversite öğrencilerinin bir baraj patlaması neticesinde yine büyük bir felaketle karşılaştıklarına bizzat şahit olmuş. İhtiyarlar bu hususta kendisine: "Biz bu gençleri uyardık. Yanlış yapmayın dedik, ama onlar haddi aştılar. İşte yüz sene önce olduğu gibi aynı felaketle karşılaştılar." dediklerini aktardı.

Oş'ta Süleyman Dağı var. Halk, Süleyman Aleyhisselâmın tahtının orada olduğuna inanıyor. Nokat kasabasının bir köyünün ismi de Sahabe. Orada bir mezartaşının üzerinde Muhammed bin İsmail isimli bir sahabenin mezarı var, köy çok dindar. Bazılarının seyyid olduğu söyleniyor. Oralarda açılan bir Şarkiyat Lisesi'nin ilk öğrencisi de o köyden gelmiş.

Bişkek'ten Almatı'ya doğru yola çıktık. Bir müddet sonra bir yerde bir çay içelim diye mola verdik. Mola verdiğimiz yerin isminin Akbulak (Akpınar) olduğunu öğrendik. Büyük büyük söğütlerin ve karaağaçların olduğu bir yer. Arkadaş-

lar lokantanın sahibini tanıyorlar. Lokanta sahibinin kızı Türk Koleji'nde okuyormuş. Adam yanımıza geldi, biraz sohbet ettik. Kendisi hekimmiş bize kısa hayat hikayesini şöyle anlattı: "Lisede ve üniversitede okurken ateizm üzerine verilen derslerden en yüksek notu alırdım. Bir mide rahatsızlığı geçirdim. Diyetle rahatsızlıktan kurtuldum. Bu sırada yaşadğım bazı olayların etkisiyle ateizm hakkında yavaş yavaş şüpheye düştüm. Moskova'ya gidip araştırmaya başladım. Lenin, 500 kitabı iyice inceleyip kendi felsefesini kurmuş. Kitabında Hegel'den ve diğer düşünürlerden fikirler aşırıp bu fikirleri kendi fikirleri imiş gibi sunduğunu gördüm. Lenin'den soğudum. Ateizmden koptum. Bu sefer Hıristiyanlığı, Budizm'i ve Kirişnaizm'i incelemeye başladım. Bunlarda da aradığımı bulamayınca İslamiyet'i incelemeye başladım, sebebini bilmiyorum; ama İslâmiyet bana çok parlak geldi. 1988'de başlayan araştırmalarım 1992'de meyve verdi. Yavaş yavaş inanmaya başladım, oruç tuttum. 1993'te namazlarımı da aksatmadan kılmaya başladım. Bazı meseleler canımı sıktığı için hekimlikten ayrıldım. Babam ve kardeşlerim burada çalışıyorlardı. Ben de onlarla çalışmaya başladım. Fakat onlarla anlaşamadım. Burada içki satmayalım deyince karşı çıktılar. 'Bu hekimliği bıraktı, namaz kılıyor, şimdi de içkiye karşı, herhalde psikolojik bir rahatsızlığı var.' dediler. Onların bu davranışları beni çok üzdü. Dağa çıkıp ağlayarak Cenab-ı Hakk'a dua ettim. 'Ya Rabbi bana bir dost gönder. Beni iyi Müslümanlarla tanıştır.' dedim. Dağdan inip tekrar buraya geldim. Baktım bir Türk abdest alıyor, birisi de: 'Niye ayaklarını yıkıyorsun?' diye ona bağırıyor. Gittim Türk'ü içeriye aldım. Su ve imkân sağlayıp güzelce abdest almasını temin ettim. Onunla konuşmak istiyordum; ama anlaşamıyorduk. Tam o sırada hem Türkçe hem Kazakça bilen birileri yanımıza gelip bizim anlaşmamıza yardımcı

oldular. Gelenler Canbul'daki Türk Koleji'nin öğretmenleri imiş. Bana adres verdiler. Hüseyin Beyle çok iyi arkadaş olduk. Cenab-ı Hak duamı kabul etmişti. Kızımı yatılı olarak Türk Koleji'ne verdim. Şimdi son sınıfta. Kardeşlerimin hepsi de namaza başladı. Kadir gecesinde ablalarım, yengelerim, ağabeylerim toplanıp babam için dua ettik. Allah kabul etti. Şimdi o da içkiye tevbe edip namaza başladı. Aile parçalanmadı; elhamdülillah." dedi.

Âlimbek, Türk Koleji'nde okuyan kızının ismini, 'açılmış yonca çiçeği' manasına Âyiza vermiş. Ortanca kızına Neyyira ismini vermiş. Kucağında yanımıza getirdiği küçük kızına da 'inci tanesi' manasına Mervet ismini vermiş. Köylerinde yaptırmaya çalıştığı camiye biriktirdiği bütün parayı harcamış. Bazı eksikleri için bizim Türklerden yardım istemiş, onlar da malzeme göndermişler. Ak ceylânların heykelleriyle süslenen Akbulak'tan Âlimbek ve ailesine veda edip Almatı'ya doğru yolumuza devam ettik.

Kabul Edilen Samimi Dua

Kırgızistan ile Kazakistan sınırı bir dere ile ayrılıyor. Yol boyunca Ama Alatau (Tanrı Dağları) yola paralel olarak devam ediyor. Çinlilerin Tyan-Şan dedikleri Tanrı Dağları'nın arkasında Çin var.

Almatı'ya ulaştığımız vakit bizi çok yeşil bir şehir ve yeni yapılmakta olan inşaatlar karşıladı. İlk bakışta bile şehrin bir gelişme içinde olduğu hemen anlaşılıyor. Kazakistan, petrol bakımından zengin kaynaklara sahip bir ülke. Kazakistan Türkiye'nin iki buçuk katından daha büyük bir toprağa sahip. Kazakistan toprakları eskiden Sovyetler'in buğday ambarı imiş. Şehrin içinde temelini Özal'ın attığı Ankara Oteli yeni yapısıyla hemen göze çarpıyor. Alatau Oteli'ni ise bir Türk işletiyor, bu yüzden biz orada kaldık. Otel gayet güzel ve temiz.

Şehir turu sırasında Ramstore isimli bir yer gördük; arkadaşlar burası Koç'un Migros'u diyorlar. Cumhuriyet Meydanı'na geliyoruz; 1986'da Almatı'ya Sovyetler bir Rus vali tayin edince halk, bilhassa üniversiteli gençler bu meydanda bu atamaya karşı gösteri yapıyorlar. Maalesef bu meydanda pek çoğu öldürülüyor ve cesetleri kamyonlara doldurulup dağlara atılıyor…

Turumuzun devamında Alatau'a, teleferiğe binmeye, gidiyoruz. Bu dağdan daha önce büyük bir sel geldiği için, bu-

raya baraj gibi büyük bir engel yapmışlar. Ayrıca aşağılara doğru şehre kadar da küçük küçük engeller hazırlamışlar. Barajı geçip kayak merkezine gidiyoruz, oradan teleferiğe binip dağın tepesine doğru yükseliyoruz. Dönüşte, havada bir müddet sisin içinde kalıyoruz. Alatau'dan Göktepe'ye geliyoruz. Oradan Almatı'nın hemen her tarafı görülüyor. En yüksek bina Kazak Oteli olarak göze çarpıyor. Ankara Oteli ve bağımsızlıktan önce inşaatı başlayıp öylece kalan kapalı spor salonu da göze ilk takılanlardan.

Şehre inince bu sene matematik olimpiyatlarında Amerika'dan dört altın getiren Türk kolejlerinin bazılarını da ziyaret ettik. Gerçekten iftihar vesilelerimiz. Kazak halkının gönlünü fethetmişler. Artık okullarda görev alan belletmenlerin % 80'den fazlası Kazak. Yavaş yavaş genç Kazak öğretmenler de bu kolejlerin kadrolarındaki yerlerini almaktalar. Almatı'da İzmir'den tanıdığım Yusuf Pekmezci ve Hayati Yavuz gibi işadamlarıyla da görüştük. Yusuf Pekmezci, ilk geldiği günlerde ziyaret ettiği 80 yaşın üzerindeki bir Kazak ihtiyarın elini öpünce ihtiyar adam hayret ederek kendisine: "Sen Müslüman mısın?" diye sormuş, daha sonra da bir bohçanın arasında sakladığı Kur'an yaprağını gösterip: "Evladım ben bunu tam 70 sene saklayıp gizledim." dediğini ağlayarak anlattı.

Buradan giden Türk girişimcilerin kurduğu KATEV'i "Kazak Türk Eğitim Vakfı" ziyaretimiz sırasında bize; Ali Tokul ve Nurhat Şakuzadaulı'nın birlikte yazdığı Kutup Yıldızı isimli kitabı hediye ettiler. Kitap 2000 yılında 1940 doğumlu Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in 60. doğum yılına armağan olarak yazılmış. Kitabın 259-261 sayfalarında Nazarbayev'in dilinden umre ziyareti anlatılıyor: "Resmi bir ziyaret vesilesiyle gittiğim Suudi Arabistan'da resmi temaslarımdan sonra Peygamber Efendimizin kabrini ziyaret ettim. Hiç kimsenin girmesine izin verilmeyen kabrin içine girmeme

izin verildi. Yalnız başıma içeriye girdiğim de çok duygulanarak gözyaşlarımı tutamamıştım. Dua etmek için ellerimi kaldırdığımda o an aklıma gelen şu tek cümleyi söyleyebilmiştim: 'Allah'ım, bağımsızlığı lütfettiğin milletimi, aziz ve bahtiyar eyle.' Akşam saat on birde Suud Kralı'yla görüşmeye gittim. Önceden Kral'ın rahatsızlığı hatırlatılarak, görüşmenin 30-40 dakikayı geçmemesi istendi. Ama konuşmamız gecenin ikisine kadar sürdü. Fahd'ın Allah'a olan inancı beni çok etkiledi. Kral'ın özel izniyle Kâbe'nin içine girdim. O an kendimi gök ile yer arasında uçuyormuş gibi hissettim. Kâbe'nin içinde istediğim kadar kalmama müsade edildi. Kâbe'nin içinde ne kadar kaldığımı bilemiyorum. Mukaddes mekânın zamana tâbi olmadığını o zaman anlamıştım."

Eğitim ve ekonomisi devamlı gelişen güzel bir ülkeyi gezmiş ve görmüş oldum. Demek ki yapılan samimi dualar kabul ediliyor.

Hayran Kalınan Okullar ve Türkçe

Prof. Pierre Montandon Berlin'deki İNTAB (İntegration und Ausbildung Bern) toplantısına davet edildi. Bir salonu dolduran Anadolu insanına, Orta Asya'daki okulları anlatacak ve eğitim üzerine görüşlerini dile getirecekti. Birkaç arkadaşla birlikte biz de gittik. "Hayran kaldığım okulları, o okulları kuran insanların dili olan Türkçe'yle anlatamayacağım için özür dilerim." diye söze başladıktan sonra şöyle devam etti: "Türkiye'de ekonomik problemler var; ama üst seviyede motivasyona ve dinamik bir güce sahip olan okullar ve bu okullara sahip çıkan işadamları var. Bu okullar oldukça başarılı. Bu husus benim çok dikkatimi çekti. Türkiye'de İsviçre gibi, dağlar ve tabiatla içli-dışlı. Türkiye ve İsviçre'nin benzeyen tarafları var…

Başarının yolu; eğitim, çalışma ve müesseseleşmeden geçer. 1800'lü yıllarda İsviçre de fakir ülkelerdendi. Onun için İsviçre vatandaşları iş bulmak ve daha iyi imkânlara kavuşmak için dünyanın çeşitli yerlerine gittiler. Evet, pek çok aile yurt dışına çıkmak zorunda kaldı. Bu açılım esnasında eğitimin önemini kavrayıp ciddi olarak üzerinde durdular. Bu gün o zamanlar temelini attıkları eğitimle bugün dünyanın en üst kurumlarında çok iyi yerlerde bulunuyorlar. Eğitim beraberinde ekonomik üstünlüğü de getiriyor. Ben gerçekten Türkiye'yi ve Türk dostları görünce aynı şeylerin Türkiye'de de olacağına, Türkiye'nin de gelecekte lâyık olduğu

yere geleceğine inanıyorum. Gelinen şu noktada açılan okullarla sizler dünyada öndersiniz. Eğer bu okullar olmasaydı hala eski hâl devam edecekti. Sizin insanlarınızın kurduğu bu okullar, yepyeni bir ruh ve anlayışla dünya çapında bir eğitim veriyor. Ben eğitim meselesine çok önem veriyorum. Bir köylü çocuğu olan arkadaşınız (Prof. Dr. Şerif Ali Bey) aldığı eğitim sayesinde buralarda bulunuyor, bizimle aynı salonu paylaşıyor. Ama o sadece kendisini düşünmüyor şimdi ülkesindeki çocukların daha iyi bir eğitim alarak daha da ileri bir noktada olmasını istiyor. İşte, böyle insanların bu arzuları sizin toplumunuza büyük bir katkı sağlayacak. İnsanlarınızın güveni artacak. Kendi problemlerinizi daha rahat çözecek çok iyi bir konuma geleceksiniz.

Moğolistan ve Kazakistan'da bu okulları gezerken orada çok orijinal ve çok enteresan şeyler gördüm. Mesela bakıyorsunuz ki çok kaliteli bir eğitimin yanında sanat, kültür ve folklorik çalışmalar da çok ciddi bir şekilde ele alınıyor. Moğolistan'da herkesten ayrılmış bir pazaryerinde gelişigüzel geziyordum. Karşıma üç öğrenci çıktı. Giyimleri düzgün hareketleri ölçülü olan bu gençlerle İngilizce konuşup anlaştık. Çok iyi İngilizce biliyorlar. Bu okullarda eğitim almışlar. Birisi mühendis, birisi tıp doktoru, birisi de programcı olmak istiyor. Demek ki, öyle bir ülkenin çocukları olmalarına rağmen okuldan aldıkları şuurla en üst seviyeye gelmek istiyor ve bu gücü kendilerinde buluyorlar. İşte böyle bir şuurun olması çok mühim."

Prof. Pierre Montandon'a şöyle bir soru soruldu: "Bugün Davos Ekonomik Zirve Toplantısı var. Dünyadaki güvenlik konusuna bu okulların kendi çaplarında bir katkıları olabilir mi?" Cevaben dedi ki: "İnsanlar birbirlerini iyi tanır ve herkesi kendi konumunda kabul ederlerse, gerginlikler azalır. Ben bu okulların ruhunda bunu görüyorum." "Bizler veliler

olarak, eğitim için neler yapmalıyız?" şeklindeki başka bir soruya da şöyle cevap verdi: "Ben şanslıydım; çünkü daha küçük bir öğrenci iken annem babam, dedem, ninem benimle ilgilenip konuşurlardı. Sizler de çocuklarınızla görüşüp ilgileniniz. Öğretmenleriyle de görüşüp problemlerini öğrenerek beraberce çözmeye çalışınız. Orta Asya'da bunun pratiği yapılıyor. Onun için de başarılılar."

"Neler yapmalıyız?" şeklindeki bir soruya da şöyle cevap verdi: "Çocuklarımızı öğretmen olmaya teşvik etmeliyiz. Öğretmenliğin önemi çok büyük. Kabiliyetli olanlardan bol bol öğretmen yetiştirmeliyiz. Herkeste o kabiliyet bulunmaz. Onun için onları keşfedilip öğretmenliğe teşvik etmeliyiz. Ben geleceği öğretmenlikte görüyorum ve en mühim öğretmenleri de anneler olarak görüyorum. Annelerin de en az öğretmenler kadar iyi bir donanıma sahip olması gerektiğini düşünüyorum." Sonra da şunları söyledi: "Türkleri yani sizleri tanıdıktan sonra, böyle toplantıların yapıldığına şahit oldum. Bu çok hoşuma gidiyor!"

Prof. Pierre, okulları bir başka açıdan da şöyle değerlendirdi: "Batı'da gelişmiş olan teknik ve teknolojiden bu okullar tamamıyla istifade ediyorlar. Bizim toplumumuzda malesef saygı kayboldu. Ama bu okullar genç dimağlara, insana ve büyüklere saygıyı çok güzel aşılıyorlar. Bizde hep çocuk hakları anlatıldı. Hiç görevlerinden mesuliyetlerinden bahsedilmedi. Onların da görevleri ve sorumlulukları var; ama bizde bunlar anlatılmıyor. Sıkıntıya düştük. Disiplin olmazsa, eğitim ve öğretimde başarılı olunamaz. Türk kolejlerinde disiplin ve motivasyon çok üst seviyelerde, bunu bizim burada göremiyorum."

Ölümüne Tacikistan Sevdası

Tacikistan'daki iç savaşla ortalığın iyice karıştığı günlerde ve Hacı Kemal Erimez'e: "Ne olur, oradan hemen ayrılıp şimdilik Özbekistan'a gidiniz." diye ricaların arttığı sıralarda, Kolej Müdürü Süleyman Sarıbaş'ın müşahedesiyle geceleri teheccüde kalkan Hacı Kemal Ağabey, dua ve hıçkırıklara boğuluyor. Hacı Kemal Ağabeyin kalp hastası olduğunu bilen Süleyman Bey, bu ağlamalar sırasında bir kriz gelmiştir endişesiyle odasına koştuğunda onu hep gözyaşları içinde seccade başında buluyor ve bu manzaranın yıllarca zihninden hiç silinmediğini söylüyor. Savaş bütün hızıyla devam ederken kaldıkları otelden okul inşaatının olduğu yere giderken bile tacize uğruyor ve yolda yatan cesetler görüyorlar. İş iyice kritik bir hal alınca artık işçiler de çalışmak istemiyor. Çar na çar istişare edip karayolu ile Özbekistan'a dönmeye karar veriyorlar. Ama hâlâ içlerinde "İşi neden terk ettik?" diye bir suçluluk duygusu mevcut. Bu vicdanî sorgulama esnasında münibüsleri, şarampole düşüyor ve son anda devrilmekten kurtuluyor, arkadaşlar hadiseyi "Bu bizlere ciddi bir ikazdır." diye değerlendirip ancak iki gün kalabildikleri Özbekistan'dan tekrar Tacikistan'a dönmeye karar veriyorlar ve: "Öleceksek orada ölelim!" diyorlar. Allah'ın izniyle eylül ayının sonuna doğru okul inşaatı bitiyor. Kimsenin burnu bile kanamıyor ve eğitim başlıyor.

Hacı Kemal Erimez, hem şeker hem de kalp hastası, hem de prostat rahatsızlığı olduğu için her şeyi yiyemiyordu.

Onun için Türkiye'den Özbekistan'a siyah zeytin ve beyaz peynir gönderiliyor, oradan da Tacikistan sınırına kadar getiriliyor ve sınırdan Tursunzade'ye ulaştırılıyordu.

1992-1993 eğitim döneminde Duşanbe'de aynı çatı altında Ekonomi Lisesi ve Anadolu Lisesi; Korgantepe'de ve Kulap'ta da birer lise olmak üzere beş okul eğitime başladı. Hacı Kemal Ağabey her bir okulun inşaatında bizzat çalıştı. Hacı Kemal Ağabeyi Tacikistan'a bu derece yürekten bağlayan şey; orada yaşanan ezan, bayrak, milli duygu ve benzeri mahrumiyetlerdi. Bir seferinde, devlet yetkilileriyle beraber Türkiye'den okullara eşya getirilecek. Gelecek eşyalar hava alanında talan edilmesin diye para karşılığında koruma istiyorlar. Tam eşyalar indirilirken birden silahlı ve maskeli kişiler tarafından etrafları sarılıyor. Hacı Kemal Ağabeyin böğrüne silah dayanıyor ve: "Mallara el koyuyoruz!" diyorlar. Adamlara uzun süre dil döküyor. Sonunda para karşılığında adamları ikna edip bütün malları okula teslim ettiriyor.

Tacikistan, kalkınma hamlesi olarak tarladaki pamukların halk tarafından toplanıp devlete teslim edilmesi projesini halka bildirdi. Bunu okuyan Hacı Kemal Ağabey cumartesi ve pazar günleri bütün öğrencilerle beraber bir rençber gibi tarlalarda pamuk toplamaya başladı.

Tacikistan'daki kolejlerde aynen Türkiye'de olduğu gibi pazartesi sabahları ve cuma öğleden sonraları İstiklal Marşı'mız söylenmektedir. Hacı Kemal Ağabey, Tacikistan'ın bir İstiklal Marşı'nın olmayışına üzülür. Bunu Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerine iletir. Bunun üzerine bir ay zarfında Tacikistan için bir milli marş bestelenir. Tacikistan'da henüz bakanlar bile marşı ezberlemeden Hacı Kemal Ağabey bu milli marşı ezberler. Tacik-Türk marşları söylenirken törene iştirak eder, bizzat kendisi de her iki marşı da gözyaşlarıyla söylerdi.

Hacı Kemal Ağabey, sade yaşar ve herkesle bir olurdu. Bir yıl otelde kaldıktan sonra okul yurdunda ona kalabileceği bir lojman yapıldı. İlk yıllarda her gün Tursunzâde'den Duşanbe'ye taksi ile gelip gider ve resmi işleri takip ederdi. Bu gidiş gelişlerde ilk zamanlar; yol boyunca her seferinde polisler tarafından altı defa arabalar durdurulup, kimliklere bakılırdı. Belli bir zamandan sonra kendisini tanıyan polisler artık arabasını durdurmadan geçmesine izin verir olmuşlardı.

Hacı Kemal Ağabey, hanımının vefatından sonra kendisini tamamen Tacikistan'a verdi. Zaten eşi vefat ettiğinde kendisi Tacikistan'da bulunduğu için cenazeye iki gün gecikme ile gelebilmişti. 1994 senesinde, Türkiye'den her gün Duşanbe'deki Milli Eğitim görevlilerini, saat farkından dolayı, gece saat üçten sonra arar, telefonda her şeyin yolunda olduğu haberini aldıktan sonra ancak yatar uyurdu.

Orta Asya Steplerinde Mahzun Bir Dost

N. Balcı isimli bir okuyucumuzun bize ulaşan hissiyatını sizlerle paylaşmak istiyorum. Aynen aktarıyorum: “Issız bir tepe üzerine kurulmuş küçük bir şehirdeydik. Şehir; ama sessiz insanların toplandığı, kimsenin konuşamadığı, eskiden yaptıklarına bugün pişman olan ve hâlâ yaşayanların neden hatalarını anlayıp pişman olmadıklarını düşünen, şaşıran, zengin fakir, küçük büyük insanların toplandığı bir şehir; yani mezarlıktaydık. Rüzgâr sanki daha bir başka esiyordu burada. Nokat şehrindeki Sahabe Mezarlığı’ndaydık. Burada bir Sahebenin yattığını duyup burayı ziyaret etmek istemiştik. Geldiğimiz zaman da buradaki değişik havayı ta iliklerimize kadar hissetmiştik. Sahabenin adı Muhammed İbn İsmail’di.

Bir ağabeyimiz duaya: “Sizler buralara geldiniz ve ne sıla ne aile özlemi sizleri davanızdan vazgeçirmedi, sadece Allah rızası için terk-i diyar ettiniz.” diyerek başladı ve devam etti: “Bu ıssız tepede yalnız değilsiniz. Bizler sizin kardeşleriniziz inşaallah ve bizler de gurbetteyiz. Siz atlarla geldiniz, bizler uçakla. Ruhumuz ve gönlümüz sizinle.” Herkesi bir hüzün almıştı. Bu sahabe, vatanından çok uzaklarda burada şehit olmuş, ıssız bir tepede yatıyordu. Bir an kendimi düşündüm. Ailemden, canım annemden çok uzaklardaydım. Bir an gözüme o nurlu siması geldi ve beni uğurlarken hüzünlü, yaşlı gözleri. Vatanım İzmir’den Orta Asya’ya uzanan

uzun bir yol. Ama ideallerim için buradaydım. Bir an içimde derin bir huzur hissettim. Zaman ve mekânın durduğu, dakikaların geçersiz olduğu, uçsuz bucaksız bir dünya gördüm baktığım tepede. Kelimeler yetersizdi burada. Duamızı gönülden ettik. Sonra yola koyulduk. Orada hissettiğimiz duyguları tarif etmek çok zor. Hissetmemiş, âdeta; duran mekânı, duran zamanı yaşamıştık.

Ziyaretimiz bitince yaşadığımız şehre geldik. Koşturmayla süren hayatımız devam ediyordu. Aradan uzun bir zaman geçti. Bir gün enteresan bir rüyayla uyandım. Uyandığımda ter içindeydim ve gözyaşlarım sel gibi akıyordu. Rüyamda Nokat'taki sahabe türbesindeydim. Etrafımda birçok insan vardı. Yanıma türbenin bakıcısı olduğunu söyleyen biri geldi ve bana: "Neden buraya gelmiyorsunuz artık? Muhammed İbn İsmail sizi soruyor." dedi ve: "Her gün sizi soruyor, arıyor ve diyor ki: 'Benim kardeşlerim nerde? Onlar benim kardeşlerim. Neden benim yanıma gelmiyorlar? Ben onları çok seviyorum. Onlar benim kardeşlerim.' Sahabe Hazretleri bizi soruyor ve gelmemizi istiyordu. Bizlere "kardeşlerim" diyordu. Gözyaşlarımı tutamıyordum. Çok etkilenmiştim. O asırlar önce Efendimiz'i (s.a.s.) görmüş, asr-ı saadeti yaşamış ve vatanından uzakta, burada şehit düşmüştü. Bizlerse kaç asır sonra ata topraklarına uçaklarla geri dönmüştük. Onu yollar düşüren aşk bizi de asırlar sonra buralara getirmişti.

Kırgızistan'da yüreğini, kalbini, ruhunu, bütün benliğini, hayattaki her şeyini ve ideallerini taze fidanları yeşertmek arzusuyla kullanan, her türlü zorluğa direnen, fedakârlar var. Ülkesinden, ailesinden uzakta, buralara: "Bir mum diğer mumu tutuşturmakla ışığından hiçbir şey kaybetmez." düşüncesiyle gelip binlerce meşaleyi gönülleriyle yakıp ışıklandıran gönül erleri var. İdeali, kolayı değil zoru seçmek, insanlığa hizmet ruhu nakşetmek, Güllerin Efendisi'ne (s.a.s.) yakın ol-

mak isteyen bu gönül erlerine de Sahabe Hazretleri'nin kardeşi olmak yakışırdı zaten. Efendimiz (s.a.s.): "Ahir zamanda iman; ateşten bir kor olacak ve tutanı yakacak." buyurmuş. İşte onlar bu kordan vazifiyi taşımaya ahdetmiş cefakârlar. Rabbim o korları ışığa çevirenlerden eylesin. Âmin.

Ordubat Şehrinde de Bir Okul Açın

Arkadaşımız Osman Nuri Bey, Azerbaycan'da açılan okullarımızla ilgili olarak ilk dönemlerde başından geçen ibretli, bir olayı yazıp bize göndermiş. Diyor ki: "Yıllar önceydi, Azerbaycan'daki okullarımızın üzerinde kara bulutlar dolaşıyordu, yine birileri iftira atmıştı, bu seferki iftira diğerlerinden biraz daha değişikti, bu kez adımız "İrancı fundamentalistler." olmuştu. Azerbeycan'ın o zamanki devlet Başkanı Ebulfeyz Elçibey de bu iftira üzerine bize: "Kapatın okulları, gidin buradan!" diyor da başka bir şey demiyordu. Gidip gelip yalvarıyorduk fakat nafile. Bizi nasıl anlatmışlarsa, Elçibey bir türlü ikna olmuyordu. İftiracılık da çok ince bir sanattı herhalde. Problemi bir türlü çözemedik. Ama zar zor, eğitim yarım kalmasın diye okulların yıl sonuna kadar açık kalması için müsade aldık. Aradan birkaç hafta geçmişti ki ticaretle uğraşan Suret Huseyinov, Elçibey'e kafa tutmaya başladı. Biz bunları televizyondan izliyorduk. Bir müddet sonra yine haberlerde, son dakika haberi olarak, rahmetli Elçibey'in devlet başkanlığı uçağıyla Nahcivan'a gittiği bildirildi. Darbe olmuştu…

O günlerde Fethullah Gülen Hocaefendi'nin annesi vefat etmişti. O halinde, bir arkadaşımızın Elçibey'e gidip geçmiş olsun demesini ve selâmını söylemesini arzu etmişti. Bana bunun için Elçibey'e gitmem söylendi. Yirmi beş saatlik otobüs yoculuğundan sonra Nahcivan'a ulaştım. O gece baş-

kentte kaldım. Ertesi gün bulunduğu Ordubat şehrine, oradan da kendi köyüne doğru yol almaya başladık. Silahlı askerler tarafından yollara kurulan barikatlarda sorgulandıktan sonra, suların aktığı yeşillik bir bölgeye geldik. Tel örgüyle çevrili yere girmeden önce de sorgulandıktan sonra içeri alındık. Rahmetli Elçibey'in, üç-dört saat sonra bürosuna geçeceği söylendi. Bekledik ve Elçibey, bürosuna geçti. Durumu arz edip bizi makamına aldılar. İçeri girdik, selâm verdikten sonra Hocamızın selâmını ve geçmiş olsun dileklerini ilettik. Sonra da: "Hocamızın annesi birkaç gün önce vefat etti." dedik. Elçibey, bir müddet konuşamadı, sakalını sıvazladı, gözleri yaşardı ve: "Kıymetinizi bilemedik. Hocamın başı sağolsun, selâmımı götürün, gözlerinden öperim!"dedi. Gerçekleri o an anladı sanki. Bir müddet daha konuştuk, pişmanlığı her halinden belliydi.

Birkaç ay önce: "Kapatın okulları, gidin buradan!"diyen Elçibey: "Hocama söyleyin bizim Ordubat şehrine de bir okul açsın." diyordu. Bakınız şu Allah'ın işine. Bizi kapıya kadar ağırlayan Elçibey'in sözleri hâlâ kulağımızda: "Hocama selâm söyleyin, gözlerinden öperim." Geç de olsa bizi tanımıştı. Rahmetli Elçibey. Makamı Cennet olsun.

Osman Nuri Bey hatırasını burada bitiriyor, Cenab-ı Hak'tan herkesin, gerçekleri zamanında idrak etmesi için lütufta bulunmasını niyaz ediyoruz. Adanmışlar, bilhassa kendisini eğitime adayanlar, böyle durumlarla karşılaştıkları vakit "Allah kerim" deyip yollarına devam etmelidirler. Ama kendilerine yalan yanlış haberler gelenler de Hucürat Suresinin şu ayetine kulak vermelidirler: "*Ey iman edenler, herhangi bir fâsık size bir haber getirecek olursa, onu iyice tahkik edin, doğruluğunu araştırın. Yoksa gerçeği bilmeyerek, bir takım kimselere karşı fenalık edip sonra yaptığınıza pişman olursunuz.*"(49/6)